

YRKESRÖRLIGHET FÖR UTRIKES FÖDDA
AKADEMIKER 1990–2001

DAN-OLOF ROTH

YRKESRÖRLIGHET FÖR UTRIKES FÖDDA
AKADEMIKER 1990–2001

AV

DAN-OLOF ROTH

En fullständig förteckning över bilagor och
underlagsrapporter till Rapport Integration 2005
finns på www.integrationsverket.se

Dan-Olof Rooth: *Yrkesrörlighet för utrikes födda akademiker 1990–2001*

© Integrationsverket och författaren

ISSN 1651-1662

Integrationsverket

Box 633

601 14 Norrköping

www.integrationsverket.se

© omslagsfoto: Doug Scott, Scanpix

Grafisk form: Anna-Sofia Quensel

Grafisk produktion och tryck: Elanders AB 2006

INNEHÅLL

Förord	5
Inledning	7
Några hypoteser	8
Data och klassificeringar av yrke och utbildning	10
Akademiker som andel av	
hela gruppen utrikes födda	11
Selektion på grund av återmigration från Sverige	11
Yrkesrörlighet	12
Yrkesrörlighet för manliga akademiker	12
Yrkesrörlighet för kvinnliga akademiker	14
Yrkesposition	16
Initial yrkesposition 1990 och 2001	17
Förklaringar till situationen för	
utrikes födda akademiker	18
Sannolikheten att ha ett högstatusyrke 1990	18
Sannolikheten att ha ett högstatusyrke 2001	20
Yrkesrörlighet mellan 1990 och 2001	22
Sammanfattning och slutsatser	24
Referenser	26
Appendix	27

FÖRORD

Integrationsverket har i uppdrag av regeringen att vartannat år lämna en rapport om tillståndet och utvecklingen inom olika samhällssektorer när det gäller situationen för invånare med utländsk bakgrund. I *Rapport Integration 2005* analyseras utvecklingen på arbetsmarknaden, inom utbildningsväsendet, barn och ungdomars uppväxtvillkor, folkhälsan samt utvecklingen av det segregerade boendet.

Ett antal forskare har fått i uppdrag av Integrationsverket att bidra med underlag som vi här publicerar som expertbilagor.

Samtliga forskare ansvarar själva för innehållet i sina bidrag och Integrationsverket tar inte ställning till innehållet.

En förteckning över expertbilagorna återfinns på Integrationsverkets hemsida, www.integrationsverket.se, se under publikationer.

Norrköping, mars 2006

Abdullahi Aress
Avdelningschef

YRKESRÖRLIGHET FÖR UTRIKES FÖDDA AKADEMIKER 1990–2001

1. Inledning

Den svenska forskningen om utrikes föddas ställning på arbetsmarknaden har i huvudsak behandlat utrikes föddas sysselsättningsgrad och inkomster jämfört med infödda. Här kan konstateras att fram till slutet av 1970-talet var sysselsättningsläget för utrikes födda ungefär detsamma som för infödda. Därefter har sysselsättningsgraden för utrikes födda trendmässigt fallit och arbetslösheten ökat jämfört med infödda. En viss återhämtning ägde rum från slutet av 1990-talet men fortfarande är sysselsättningsgraden för de utrikes födda väsentligt lägre och arbetslösheten väsentligt högre än bland infödda. Ett liknande mönster gäller för inkomster. Stora variationer finns dock mellan olika grupper av utrikes födda. Speciellt hög arbetslöshet och låga inkomster uppvisar personer som invandrat från utomeuropeiska länder. Sammanfattningar av utvecklingen återfinns exempelvis i Lundh m.fl. (2002) och Rapport Integration (2004).

Ett mindre undersökt område utgör utrikes föddas yrkesposition och dess förändring, yrkesrörligheten, jämfört med inföddas.¹ Det är av största vikt för samhället att få kunskaper om varför framför allt utrikes födda akademiker är felsysselsatta, dvs. är sysselsatta i yrken under sin utbildningskompetens, eller icke-sysselsatta samtidigt som det idag existerar betydande »flaskhalsar« i form av brist på kompetent personal inom flera sektorer av ekonomin. Särskilt akut verkar situationen vara inom skola, sjukvård samt äldre- och sjukvård (se Arbetsmarknadsstyrelsen, 2001). Studier visar att under 1970- och 80-talen hade utrikes födda en något långsammare yrkesrörlighet uppåt jämfört med infödda på samma utbildningsnivå (se Ekberg, 1994 och 1996). Stora skillnader förekom dock mel-

lan olika grupper av utrikes födda. I en expertbilaga till 2003 års Rapport Integration visade Ekberg och Rooth (2004) att den svenska arbetsmarknaden år 2001 inte alltid sysselsätter personer på rätt plats i förhållande till deras utbildning och kompetenser. Utrikes födda har ofta yrken på lägre socioekonomisk nivå än jämförbara infödda svenskar. Om de processer som leder fram till dessa resultat vet vi endast lite.

Vidare saknas det nästan helt studier som ger oss kunskaper om rörlighet mellan yrke i hemlandet och yrke(n) i invandringslandet.² Studien av Ekberg och Rooth (2005) utgör ett undantag, men de analyserar endast en liten grupp av utrikes födda personer eftersom studien är baserad på intervjudata. I studien intervjuas 381 manliga flyktingar som fick uppehållstillstånd i Sverige under perioden 1987–1989 och vars senaste yrkesobservation var 2003. De hade således då vistats minst fjorton år i Sverige. Resultaten visar en omfattande förbättring i yrkesstatus med tid i Sverige. 35 procent har en högre position i nuvarande yrke jämfört med deras första yrke i Sverige. Endast 5 procent har upplevt en försämring. Denna kraftiga förbättring sker dock på grund av att det vid migrations-tillfället sker en ännu kraftigare yrkesmässig rörlighet nedåt. Detta innebär att en stor andel ännu efter femton år i landet inte har nått samma yrkesposition som man hade i hemlandet. Studien visar att detta framför allt är fallet för de som hade ett högstatusyrke i hemlandet. Att de med högstatusyrke i hemlandet upplever en tydlig rörlighet i yrkesstatus, först i negativ och sedan i positiv bemärkelse, medan de med mellanstatusyrken upplever en liten rörlighet, kan enligt författarna dels bero på att den initiala rörligheten nedåt kan ske genom relativt fler yrkesskikt för dem med hög yrkesstatus i hemlandet, dels på att den internation-

nella överförbarheten av kunskaper kan vara svårare för vissa yrken som kräver akademisk utbildning.

Syftet med denna studie är att analysera förändringen i yrkesstatus/nivå mellan utrikes födda akademikers första yrke i Sverige och deras nuvarande yrke, dvs. att studera yrkesrörligheten för olika grupper av utrikes födda under 1990-talet. Vi studerar därmed en mycket viktig fas av individernas arbetsmarknadsintegration i det nya landet. Ekberg och Rooth (2004) fann att en relativt stor andel av utrikes födda personer med en akademisk examen inte hade ett kvalificerat yrke, inte ens efter minst femton år i Sverige. Den här studien gör det möjligt att på ett mer ingående sätt analysera varför så är fallet. I vilken utsträckning finner vi ett samband mellan en bristande yrkesrörlighet och den utländska utbildningens inriktning, med vilken initial position individen hade på arbetsmarknaden eller med personers födelseregion, ålder m.m.? Vi kan till viss del även analysera hur lång tid det tar innan en »återhämtning« av yrkesposition sker (om det skett inom tidsramen för vår observationsperiod eller ej).³ Studien gör även en jämförelse med yrkesrörligheten för infödda akademiker som var 25–30 år 1990. Dessa utgör en intressant jämförelse eftersom de antas vara en nytillträdd grupp på arbetsmarknaden med specifikt svenska egenskaper som språket, nätverket och utbildningen.

Studien använder svenska registerdata för den i Sverige bosatta befolkningen 1990 respektive 2001, men fokuserar enbart på personer med en akademisk examen.⁴ För respektive år har yrkesuppgifter samlats in för den sysselsatta befolkningen. Eftersom datamaterialen är sammankopplade via individernas personnummer är det dessutom möjligt att följa individerna från 1990 till 2001. Vi studerar därmed yrkesrörligheten under en elvaårsperiod i Sverige.

Eftersom vi är intresserade av den initiala anpassningen till den svenska arbetsmarknaden har vi valt att enbart studera yrkesrörligheten för de individer som 1990 varit bosatta 1–5 år i Sverige. Anledningen till att vi studerar de som varit i Sverige längre än 1–2 år (vilka utgör de som egentligen får anses vara nytillträdde på den svenska arbetsmarknaden) är för att öka antalet yrkesobservationer. Det är få individer som har arbete under de första två åren i Sverige, framför allt gäller det för gruppen födda i länder utanför Europa. Därav approximeras personens »första« yrke i Sverige med det yrke han/hon hade 1990, d.v.s. med personens yrke någon gång under de första fem åren i Sverige, vilket inte nödvändigtvis behöver vara individens första yrke. Avslutningsvis observeras personen igen elva år senare under 2001.

Vi bör också nämna något om makroekonomins

utveckling under den period som studeras. Perioden 1985 till 1990, d.v.s. perioden då de utrikes födda akademikerna invandrade till Sverige, kännetecknas av en högkonjunktur med låg arbetslöshet och hög sysselsättning. Under början av 1990-talet hamnade Sverige i en kraftig lågkonjunktur och samtidig förändrades den ekonomiska politiken vars nya mål var prisstabilitet. Detta innebar att arbetslöshetsnivån steg kraftigt och att sysselsättningen minskade. Rooth och Åslund (2003) visar att både sysselsättning och inkomster för utrikes födda påverkades kraftigt negativt under denna period. Under slutet av 1990-talet skedde en förbättring av den svenska ekonomin vilket förbättrade situationen för utrikes födda på arbetsmarknaden.

Studien är uppdelad enligt följande. Nästa kapitel beskriver några enkla hypoteser kring varför skillnader i yrkesrörlighet mellan olika grupper av utrikes födda och infödda akademiker kan förväntas. Kapitel 3 beskriver kortfattat våra data samt hur och efter vilka regler vi klassificerat yrken och utbildningar. Kapitel 4 beskriver yrkesrörligheten under en period av elva år för utrikes födda akademiker som varit bosatta i Sverige 1–5 år 1990 och som var 23–50 år gamla vid invandringstillfället. Kapitel 5 innehåller en mer djupgående analys av vilka faktorer som påverkar yrkesposition och yrkesrörlighet i positiv eller negativ bemärkelse. Kapitel 6 sammanfattar studien.

2. Några hypoteser⁵

Inom den infödda befolkningen i ett land sker normalt, över ett livsforlopp, en rörlighet uppåt i yrkesstatus genom att individerna förvärvar erfarenheter och utbildning som möjliggör att de klarar allt mer kvalificerade arbetsuppgifter. För individer som deltar i internationell migration kan dock forloppet vara helt annorlunda. Hur individens yrkesrörlighet förändras vid migration från hemlandet till invandringslandet, kan antas bero på graden av internationell överförbarhet för kunskaper, men också på risken för etnisk diskriminering. Överförbarheten varierar beroende på vilken typ av kunskaper individen förvärvat i hemlandet. Exempelvis har en person som migrerar ofta en begränsad nytta av sitt hemspråk och behöver lära ett nytt, samt att vissa yrkesspecifika licenser och legitimationer inte accepteras i invandringslandet.

Vi framför hypotesen att överförbarheten varierar beroende på typ av akademisk utbildning. Låt oss inledningsvis därför ge ett exempel och jämföra anpassningen till en ny arbetsmarknad efter migration för tre personer med olika akademisk utbild-

ningsbakgrund; en dataprogrammerare, en läkare och en jurist. Om än något förenklat är datorn och dess programspråk liknande över hela världen, varför en person med goda kunskaper om datorer enbart behöver lära sig det nya landets språk för att kunna söka arbete som dataprogrammerare. En läkare behöver förutom att lära sig språket erhålla en läkarlegitimation från Socialstyrelsen för att kunna söka arbete som läkare. En läkares kunskaper borde i de flesta fall vara ungefär desamma oavsett var utbildningen är genomförd. Därför behövs troligen enbart en viss vidareutbildning. Slutligen behöver juristen, förutom att lära sig språket, investera i en omfattande omskolning eller vidareutbildning, då de juridiska systemen oftast ser väldigt olika ut mellan länder. Även om exemplet är kraftigt förenklat visar det tydligt att kunskaper kan vara mer eller mindre överförbara mellan länder.

Ju lägre den internationella överförbarheten för en individs kunskaper är, desto större är sannolikheten att personen vid inträdet på den svenska arbetsmarknaden upplever en sämre yrkesposition jämfört med personer som har kunskaper med hög internationell överförbarhet. Detta förlopp kan ytterligare komma att förstärkas om etnisk diskriminering föreligger.⁶ Efterhand som individen skaffar sig kunskaper och erfarenheter av betydelse för framgång på invandringslandets arbetsmarknad, så sker successivt en rörlighet uppåt i yrkesstatus. Som ett resultat av dessa kunskapsinvesteringar kommer personens yrkesstatus att öka med vistelsetid i landet. En person som exempelvis är läkare i sitt hemland kanske arbetar som vårdbiträde i sitt första yrke i Sverige, samtidigt som han/hon investerar i ytterligare kunskaper för att sedan återigen kunna bli läkare. I detta exempel upplever läkaren en sämre yrkesposition vid inträdet på arbetsmarknaden än vad hans akademiska utbildning och erfarenhet skulle prediktera (möjligtvis på grund av gällande regler kring läkarlegitimation). Läkaren når efter en tid en yrkesposition som läkare och upplever därmed en positiv yrkesrörlighet. Graden av förbättring i yrkesstatus i det nya landet antas därmed vara relaterad till den initiala nedgången i yrkesstatus som sker vid invandringstillfället – i genomsnitt förväntas uppgången vara mer positiv ju mer negativ nedgången i yrkesstatus var vid invandringstillfället. Om läkaren initialt i stället tar ett jobb som städare (i stället för vårdbiträde), men även i detta fall efter en tid blir läkare, innebär det att den initiala nedgången i yrkesposition är större, men också att yrkesrörligheten är större. Exakt hur sambandet ser ut beror därmed också på hur snabbt individen efter invandringsoptionen förvärvar kunskaper som är specifika för

invandringslandet. I den empiriska analysen testas vi hypotesen att olika utbildningsinriktningar ger olika grad av yrkesposition/yrkesrörlighet genom att inkludera variabler som mäter individens utbildningsinriktning.

Personer som invandrat från länder som liknar invandringslandet, t.ex. en dansk eller en finländare med svenska som modersmål, upplever enligt denna »teori« en begränsad negativ yrkesmobilitet vid migration till Sverige och kommer därför också uppleva en begränsad positiv yrkesmobilitet med tid i landet. Eftersom deras utbildningar och yrkeserfarenheter antas ha en hög grad av överförbarhet, exempelvis till följd av att arbetsgivarna anser sig kunna bedöma dessa utbildningar på ett korrekt sätt, förväntas deras initiala yrkesposition och den efterföljande yrkesrörligheten likna den för infödda med liknande kunskaper.⁷

Det som beskrivits ovan är en modell för ekonomiska migranter. För flyktingar och anhöriginvandrare ser modellen något annorlunda ut, eftersom de troligen även baserar sitt beslut att migrera på andra orsaker än ekonomiska faktorer. Även om inkomstskillnader mellan personens hemland och invandringslandet säkerligen är viktiga för vilket land personen väljer att söka asyl i, så är andra icke-ekonomiska egenskaper hos invandringslandet säkerligen minst lika viktiga, som exempelvis till vilken grad invandringslandet kan ge personlig säkerhet, graden av demokrati, antalet personer med samma etnicitet som är bosatta där etc. Som ett resultat av detta förväntas flyktingpopulationen i genomsnitt innehålla en större andel som, ur ett arbetsmarknadshänseende, är mindre anpassade för att migrera än vad ekonomiska migranter är. Flyktingpopulationen inkluderar därmed i större utsträckning personer som har kunskaper med låg internationell överförbarhet (som politiker, jurister och militärer) och personer som i mindre utsträckning planerade och var förberedda för att migrera. Som ett resultat av detta, allt annat lika, förväntas flykting- och anhörigpopulationen uppleva en större försämring i yrkesstatus vid migrationstillfället än vad som är fallet för ekonomiska migranter. Men de förväntas också ha en större ökning i yrkesstatus än ekonomiska migranter när de väl investerar i kunskaper som ökar överförbarheten av deras kunskaper.

Vi kan efter vissa antaganden empiriskt testa hypoteserna som presenterades i de två sista styckena. Data innehåller inte någon uppgift om av vilket skäl personen invandrat till Sverige. Det är dock fallet att på aggregerad nivå är ursprungsland och invandringstidpunkt starkt korrelerat med skäl för invandring. Exempelvis har många av de som invandrat från

utomeuropeiska länder flykting- eller anhörigskäl till invandringen. Framför allt gäller detta gruppen som invandrat från Mellanöstern eller Afrika. Tyvärr sammanfaller dessa regioner också med vilka grupper av utrikes födda som är potentiellt mest utsatta för att drabbas av etnisk diskriminering. Det är därför omöjligt att på något tillförlitligt sätt särskilja om ett mer markerat samband mellan initial yrkesposition och efterföljande yrkesörslighet för dessa grupper beror på yrkeskunskaper med låg överförbarhet och/eller på diskriminering.

Sammanfattningsvis kan vi utifrån denna diskussion urskilja två testbara hypoteser:

Hypotes 1: Den initiala yrkespositionen kommer att vara sämre och den efterföljande yrkesörsligheten högre, om individens utbildning (kunskaper) har en låg till skillnad från en hög grad av överförbarhet.

Hypotes 2: Den initiala yrkespositionen kommer att vara sämre och den efterföljande yrkesörsligheten högre för personer som invandrat från länder med en hög andel flykting- och anhöriginvandring, jämfört med de som invandrat från länder med en hög andel ekonomiska migranter.

3.Data och klassificeringar av yrke och utbildning

De empiriska analyserna baseras på två individdatamaterial vilka i sin tur är baserade på register från SCB, ett för 1990 och ett för 2001, som sedan slagits samman till ett datamaterial för denna studie. I datamaterialet observeras samma individ år 1990 och 2001. Individuppgifter från år 1990 är uteslutande hämtade från det årets Folk- och bostadsräkning. För 2001 års data är det primära materialet hämtat från yrkesregistret och innehåller information om yrken för anställda individer i offentlig och privat verksamhet. Registret över yrkesstatistik har dessutom länkats till SCB:s RTB-register (Register över totalbefolkningen) för att därigenom erhålla information om individernas sysselsättningsstatus det året.

Eftersom vi är intresserade av att studera hur individens yrkesposition förändras med tid i Sverige för personer med en akademisk utbildning och som nyligen invandrat, har vi valt att studera utrikes födda män och kvinnor som var i åldern 23–50 år vid invandringstillfället och som 1990 hade varit i Sverige mellan 1–5 år. De befinner sig vid denna tidpunkt i inledningsfasen av inträdet på en ny arbetsmarknad. Den undersökta populationen kommer att vara elva

år äldre 2001 och då befinna sig i åldersintervallet 34–61 år. Kravet att ha varit bosatt i Sverige kortare tid än sex år och att vi följer dem under elva år, gör att vi studerar en mycket viktig fas av individernas arbetsmarknadsintegration i det nya landet. Vi anser att detta utgör en rimlig tidshorisont för att studera anpassning till en ny arbetsmarknad. Individerna bör inom denna tidshorisont exempelvis haft möjlighet att lära sig svenska och eventuellt komplettera sin utländska utbildning. Studien gör även en jämförelse med yrkesörsligheten för infödda akademiker som var 25–30 år 1990. Dessa utgör en intressant jämförelse eftersom de antas vara en på arbetsmarknaden nytillträdd grupp med specifikt svenska egenskaper som språket, det sociala nätverket och utbildningen.

Vi skall här kortfattat beskriva hur vi kategoriserat yrken och vilken definition av akademisk examen som använts. En mer noggrann teknisk beskrivning finns i appendix A. Yrken är kategoriserade utifrån SSK (Standard för svensk yrkesklassificering) vilken i första hand är framtagen för att klassificera personer efter det arbete som de utför. Utifrån denna klassificering har vi definierat yrken som högstatus, mellanstatus och lågstatus. Till högstatusyrken räknas yrken som vanligtvis kräver eftergymnasial utbildning. Till mellanstatusyrken räknas yrken som vanligtvis kräver gymnasial utbildning samt till lågstatusyrken räknas yrken som vanligtvis endast kräver grundskola.

Datamaterialet (1990 och 2001) har kodats på olika sätt vad gäller yrkes- och sysselsättningsvariablerna. För att göra datamaterialet samstämmigt mellan de båda åren, har vi tvingats koda om datamaterialet så att individen endast har uppgift om yrkesposition huruvida han/hon arbetade minst en timme under tredje veckan i oktober för 1990 års data och minst en timme under tredje veckan i november för 2001 års data.⁸ Denna strategi innebär att vi erhåller ett antal individer för vilka vi inte har uppgift om yrkesstatus.⁹ Dessa fall anges som kategorin *ej kodat yrke* i tabellerna i avsnitt 4.

Vidare har individens utbildningsnivå definierats enligt utbildningsnomenklaturans nya revidering, kallad SUN-2000, vilken är uppbyggd av två moduler; en nivåmodul och en inriktningsmodul. Nivåmodulen gör det möjligt att urskilja dem med akademisk utbildning (se appendix B tabell A hur akademisk utbildning klassificerats). Utbildningens inriktning används som en förklarande variabel i den empiriska analysen i avsnitt 5. För att erhålla utbildningsuppgift enligt SUN-2000 har utbildningsvariabeln i 1990 års data kodats om enligt en omkodningsnyckel vi erhölet från SCB.¹⁰ Tyvärr är det inte möjligt att utifrån utbildningsuppgifterna separera utländska aka-

demiska utbildningar från svenska. Eftersom personerna befunnit sig en relativt kort tid i Sverige, utgörs troligen merparten av utländska utbildningar.

Avslutningsvis har den utrikes födda befolkningen delats in i följande kategorier: födda i de nordiska länderna, födda i Europa (inkluderar de som är födda i Västeuropa, Östeuropa eller i Sydeuropa), födda i länder utanför Europa (inkluderar de som är födda i Mellanöstern, Asien, Latinamerika eller i Afrika).¹¹ Se appendix A för vilka länder som tillhör respektive kategori. I denna gruppering har Jugoslavien kategoriserats till Europa/Sydeuropa. Detta följer den indelning som Statistiska centralbyrån använder för sina undersökningar av levnadsnivån (ULF). Anledningen till att vi låter Mellanöstern vara en egen grupp är på grund av att deras situation är av speciellt intresse eftersom de utgjorde 1980-talets största flyktinggrupp.

Akademiker som andel av hela gruppen utrikes födda

Analysen i denna studie fokuserar på yrkesrörligheten för utrikes födda akademiker. Dessa utgör som minst 5 procent av populationen för afrikanska kvinnor till som mest 23 procent av populationen för kvinnor från Västeuropa (se tabell 3.1). Tabellen visar att gruppen med en eftergymnasial utbildning (men som

inte är en akademisk utbildning) ofta är väldigt liten, såväl i andel som i antalet observationer. Personer med gymnasieutbildning utgör som minst 19 procent av populationen för asiatiska kvinnor till som mest 49 procent av populationen för kvinnor från Östeuropa (se tabell 3.1). Resultat vad avser yrkesposition och yrkesrörlighet för dem med en gymnasieutbildning eller en grundskoleutbildning återfinns i appendix E.

Selektion på grund av återmigration från Sverige

Det är viktigt att poängtera att invandringsår i SCB:s statistik mäts som individens senast registrerade invandringstidpunkt. Om det är många personer som invandrat flera gånger utgör detta ett problem, eftersom vi därmed underskattar deras tid i landet. Det är därmed möjligt att gruppen som anges varit bosatt i Sverige 1–5 år till viss del utgörs av individer som tidigare varit bosatta i Sverige en viss tid. Trogligtvis innebär detta att yrkesrörligheten blir mindre för dessa personer än vid deras första anpassning till den svenska arbetsmarknaden. Dessutom, om gruppen som återmigrerar eller migrerar till tredje land, är selektiv i någon bemärkelse, kan resultaten för gruppen som är kvar i landet ej tolkas som en genomsnittlig beskrivning av yrkesrörligheten för gruppen i fråga (se studien av Nekby, 2004, för en analys av återmi-

TABELL 3.1

Fördelning av utbildningsnivåer för utrikes födda som varit i Sverige 1–5 år 1990. Procent.

	Grundskola	Gymnasie- utbildning	Eftergymnasial utbildning	Akademisk utbildning	Uppgift saknas	N
Män födda i:						
Norden	32,4	38,2	2,1	10,2	17,0	5 922
Västeuropa	19,0	35,4	4,0	20,1	21,5	1 973
Östeuropa	14,1	48,8	5,3	21,6	10,3	3 474
Sydeuropa	34,3	41,0	3,7	7,6	13,4	2 891
Mellanöstern	29,3	40,6	4,8	11,8	13,5	17 133
Asien	34,7	21,5	5,7	18,7	19,4	2 435
Latinamerika	38,1	39,2	3,2	8,8	10,7	4 681
Afrika	30,2	35,4	4,7	8,6	21,2	4 178
Kvinnor födda i:						
Norden	28,4	43,9	2,4	17,2	8,1	6 146
Västeuropa	15,3	34,7	5,1	27,0	17,9	1 297
Östeuropa	16,7	46,0	5,8	23,0	8,6	5 798
Sydeuropa	43,5	32,2	2,9	9,5	11,9	2 188
Mellanöstern	37,9	34,3	3,6	10,3	13,8	11 079
Asien	43,6	18,6	4,8	16,3	16,7	4 136
Latinamerika	42,8	35,0	2,6	10,6	9,0	4 731
Afrika	45,7	25,4	2,4	5,4	21,0	2 616

Not: 20–50 år vid invandringstillfället 1990. Hade då varit i Sverige i 1–5 år. Totalt 42 687 män och 37 991 kvinnor.

TABELL 3.2

Andelen av de utrikes födda akademikerna som varit i Sverige 1-5 år 1990 och som fanns kvar i Sverige 2001. Procent.

	Män	Kvinnor
Födda i:		
Norden	46,5	61,6
Europa exkl. Norden	76,1	83,3
Varav:		
Västeuropa	63,0	65,4
Östeuropa	86,6	90,9
Sydeuropa	73,2	77,8
Utomeuropa	80,8	80,9
Varav:		
Mellanöstern	86,3	86,7
Asien	68,3	76,9
Latinamerika	74,6	76,4
Afrika	78,0	75,1

Not: 23-50 år vid invandringstillfället 1990. Hade då varit i Sverige 1-5 år.

gration). I vilken utsträckning återmigration påverkar resultaten kan vi inte med säkerhet veta. Läsaren bör därför vara medveten om problemet.

För denna studie är det framför allt gruppen födda i Norden (exklusive Sverige) för vilka återmigration utgör ett potentiellt problem, eftersom det är en hög andel som återmigrerar. Ungefär hälften av männen från denna region har utvandrat mellan december 1990 och november 2001 (se tabell 3.2). Andelen som återmigrerar är något lägre för kvinnor från denna region. 4 av 10 kvinnor födda i ett nordiskt land har utvandrat under perioden som studeras. Även gruppen Västeuropa befinner sig i riskzonen till vad som kan anses vara ett potentiellt problem för studiens resultat. Däremot är återmigrationen låg för de grupper vi är mest intresserade av, som gruppen födda i Mellanöstern eller i Östeuropa. För dessa grupper av utrikes födda observeras inga större skillnader i återmigration mellan män och kvinnor. Värt att notera är också att personer med en akademisk utbildning tenderar att vara mer benägna att återmigrera än personer med gymnasieutbildning.

4. Yrkesrörlighet¹²

I den följande analysen diskuterar vi yrkesrörligheten för individer med en akademisk utbildning, vilket innebär att samma individ följs från första yrke i Sverige (inklusive ej sysselsatta) och sedan vidare till hans/hennes yrke 2001. Detta innebär att vi studerar i vilken utsträckning det med ökad vistelsetid i Sve-

rige sker en yrkesmässig rörlighet uppåt. Men vi är även intresserade av att få kunskap om hur yrkespositionen ser ut vid inträdet på arbetsmarknaden, d.v.s. positionen någon gång under individens första fem år i Sverige. I analysen låter vi en infödd grupp i åldern 25-30 år och med liknande utbildning fungera som jämförelse.

Yrkesfördelningen (inklusive ej sysselsatta) för infödda i åldersintervallet 25-30 år 1990 utgör en bra jämförelsegrupp, eftersom de är en relativt nyinträdd grupp på arbetsmarknaden, har en utbildning som är genomförd i Sverige och som inte diskrimineras p.g.a. etnisk tillhörighet.¹³

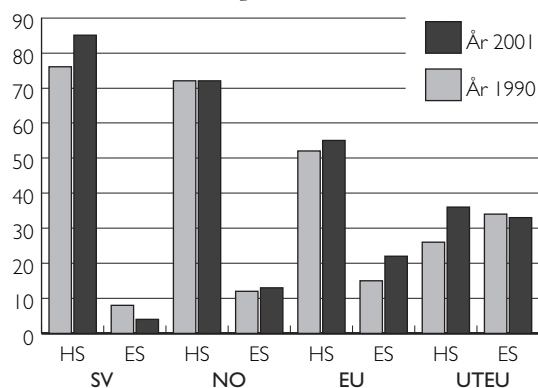
Eftersom vi inkluderar kategorierna *ej kodat yrke* och *ej sysselsatta* i tabellerna över yrkesrörlighet, kan det för läsaren bli svårt att erhålla en klar bild över initial yrkesstatus och den efterföljande yrkesrörligheten. För att tydligare åskådliggöra sambandet mellan initial yrkesstatus och den efterföljande yrkesrörligheten använder vi oss i avsnitt 4 av ett mer aggregerat mått på yrkesstatus kallat *yrkesposition*.

Yrkesrörlighet för manliga akademiker

Vi inleder med att analysera yrkesrörligheten för infödda män med en akademisk examen och som var 25-30 år 1990. Figur 1 visar att 76 procent hade ett högstatusyrke 1990 och att närmare 8 procent var ej sysselsatta. Över elvaårsperioden fram till 2001 ökar andelen i högstatusyrken till 85 procent och andelen ej sysselsatta sjunker till 4 procent. På individnivå har

FIGUR 1

Andelen män med högstatusyrke (HS) och ej sysselsatt (ES) för 1990 och 2001. Födda i Sverige, Norden, övriga Europa samt utanför Europa. Procent.

Källa: Tabell 4.1

Not: Sv=infödd, No=född i Norden, Eu=född i Europa (exkl. Norden), Uteu=född i land utanför Europa

närmare 9 av 10 av dem med ett högstatusyrke 1990 också ett högstatusyrke 2001, medan enbart 1 av 10 som ej var sysselsatta 1990 är så även 2001 (se tabell 4.1).¹⁴ Därmed är yrkesmobiliteten relativt låg för dem med en god position på arbetsmarknaden och relativt hög för dem med en dålig position, dvs. personer i högstatusyrken tenderar att vara kvar i denna yrkesnivå och personer som initialt är ej sysselsatta eller i lågstatusyrken, tenderar att lämna dessa yrkesnivåer för bättre yrken.

I den diskussion som följer relaterar vi dessa resultat för infödda, en relativt nyinträdd grupp på arbetsmarknaden, till resultaten för de olika grupperna av utrikes födda.

För män födda i något av de nordiska länderna (förutom Sverige) finner vi ett liknande utfall som

det för infödda män. Detta resultat är som förväntat eftersom nordbor troligen invandrar till Sverige med ekonomiska motiv och därför ser till att deras kunskaper matchar efterfrågan på arbetsmarknaden. Figur 1 visar att 72 procent hade ett högstatusyrke 1990 och att 12 procent inte var sysselsatta. Vid observationen 2001 är andelen med högstatusyrken fortfarande densamma medan andelen ej sysselsatta ökat med en procentenhet. Därmed sker ingen förbättring i gruppens yrkesstatus över tid. Ser vi till yrkesrörligheten på individuell nivå hade 8 av 10 med ett högstatusyrke 1990 ett sådant yrke även 2001 medan närmare 4 av 10 som ej var sysselsatta 1990 var så även 2001 (se Tabell 4.1). Därmed är yrkesmobiliteten låg och i linje med den för infödda för dem med en god position på arbetsmarknaden. Men den är även låg,

TABELL 4.1

Män. Akademiker. Procent

Yrke 1990:	Högstatus	Mellanstatus	Yrke 2001 Lågstatus	Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	Antal obs. (%)
Infödd:						
Högstatus	88,3	2,5	0,3	6,0	2,9	23 192 (76,0)
Mellanstatus	63,9	22,5	0,6	7,4	5,5	2 560 (8,4)
Lågstatus	64,4	8,6	17,2	3,1	6,7	163 (0,5)
Ej kodat yrke	85,6	3,2	0,7	4,7	5,9	2 271 (7,4)
Ej sysselsatt	74,2	4,7	0,7	7,6	12,8	2 338 (7,7)
Antal obs. (%)	25 903 (84,9)	1 353 (4,4)	141 (0,5)	1 876 (6,1)	1 251 (4,1)	30 524 (100)
Född i Norden:						
Högstatus	82,3	2,0	0,5	7,3	8,0	400 (72,3)
Mellanstatus	26,1	39,1	2,2	8,7	23,9	46 (8,3)
Lågstatus	-	-	-	50,0	50,0	2 (0,4)
Ej kodat yrke	66,7	16,7	-	8,3	8,3	36 (6,5)
Ej sysselsatt	49,3	5,8	-	7,2	37,7	69 (12,5)
Antal obs. (%)	399 (72,2)	36 (6,5)	3 (0,5)	42 (7,6)	73 (13,2)	553 (100,0)
Född i Europa:						
Högstatus	74,0	3,2	0,5	7,8	14,5	653 (52,0)
Mellanstatus	23,3	33,9	1,9	12,1	28,8	257 (20,5)
Lågstatus	16,7	16,7	16,7	5,6	44,4	36 (2,9)
Ej kodat yrke	57,0	14,9	-	7,9	20,2	114 (9,1)
Ej sysselsatt	41,5	9,7	1,5	10,3	36,9	195 (15,5)
Antal obs. (%)	695 (55,4)	150 (12,0)	17 (1,4)	113 (9,0)	280 (22,3)	1 255 (100,0)
Född utanför Europa:						
Högstatus	60,8	6,4	0,8	9,9	22,2	739 (25,5)
Mellanstatus	19,9	31,0	4,0	13,7	31,3	677 (23,4)
Lågstatus	19,2	17,9	8,3	14,1	40,4	156 (5,4)
Ej kodat yrke	40,7	12,6	3,4	11,2	32,1	349 (12,0)
Ej sysselsatt	30,8	9,8	2,6	15,7	41,1	977 (33,7)
Antal obs. (%)	1 057 (36,5)	425 (14,7)	83 (2,9)	380 (13,1)	953 (32,9)	2 898 (100,0)

Not: Sista kolumnen anger, per rad, antalet och andelen som hade en viss typ av yrke 1990. Vilken typ av yrke det gäller framgår dock av första kolumnen. Exempelvis anger sista kolumnen för tredje raden under kategorin »Född i Norden« att det enbart fanns två personer med ett lågstatusyrke 1990. Kolumn två till fyra anger, på samma rad, hur stor andel med ett visst yrke 1990 som hade ett hög-, mellan- eller lågstatusyrke 2001. Detta möjliggör en analys av (på individnivå) i vilken utsträckning individerna har behållit sin yrkesposition mellan 1990 och 2001. Dessutom anges i kolumn fem och sex två ytterligare kategorier, ej kodat yrke och ej sysselsatt. Rader som i första kolumnen anges med »Antal obs. (%)« anger antalet och andelen (inom parentes) som hade en viss typ av yrke 2001. Vilken typ av yrke det gäller framgår av respektive kolumn högst upp i tabellen.

åtminstone jämfört med den svenskfödda jämförelsegruppen, för dem med en dålig position. Sammanfattningsvis klarar sig akademiker födda i de nordiska länderna relativt väl och i linje med den svenska jämförelsegruppen. Resultatet stämmer därmed väl överens med våra hypoteser om ett svagt samband mellan initial yrkesposition och yrkesrörligheten för denna grupp. Som tidigare nämnts är det dock osäkert huruvida dessa resultat är påverkade av den kraftiga återmigrationen för gruppen.

För män födda i något av de övriga europeiska länderna finner vi ett sämre utfall än för nordiska män. Figur 1 visar att 52 procent hade ett högstatusyrke 1990 och att närmare 16 procent inte var sysselsatta. Vid observationen 2001 är andelen med högstatusyrken något högre, 55 procent, medan andelen ej sysselsatta ökat till 22 procent. Därmed sker snarare en försämring än en förbättring i gruppens yrkesstatus över tid. Yrkesmobiliteten på individuell nivå liknar dock den för nordiska akademiker (se Tabell 4.1). Av dem med ett högstatusyrke 1990 har cirka 7 av 10 också ett högstatusyrke 2001, medan närmare 4 av 10 som ej var sysselsatta 1990 var så även 2001. Sammanfattningsvis klarar sig akademiker födda i de europeiska länderna relativt dåligt gentemot den svenska jämförelsegruppen på grund av avsaknaden av en positiv yrkesrörlighet och den stora andelen som inte är sysselsatt. Resultatet stämmer därmed inte överens med våra hypoteser om ett starkare samband mellan initial yrkesposition och yrkesrörligheten för denna grupp. Möjliga förklaringar till den dåliga yrkesrörligheten är den svåra arbetsmarknaden under 1990-talet och att personer med utländska utbildningar, och som nyligen invandrat, hamnar sist i kön av arbetssökande när det är många arbetssökande till varje ledigt arbete, eller att gruppen investerat för lite i kunskaper som skulle förbättra deras position över tid. Däremot är det ingen förklaring till gruppens redan dåliga position i den ekonomiska högkonjunktur som rådde 1990, vilket i stället kan tänkas bero på en låg överförbarhet av deras kunskaper och/eller etnisk diskriminering.

Avslutningsvis analyseras män födda i länder utanför Europa. Figur 1 visar att endast 26 procent hade ett högstatusyrke 1990 och att närmare var tredje person inte hade något arbete. Detta är anmärkningsvärt med tanke på den högkonjunktur som Sverige befann sig i under andra hälften av 1980-talet. Vid observationen 2001 har andelen med högstatusyrken ökat 10 procentenheter till 36 procent, medan andelen ej sysselsatta ligger kvar på ungefär samma nivå. Därmed sker en viss förbättring i gruppens yrkesstatus över tid, men detta från en extremt dålig initial position.

Gruppens yrkesposition 2001 är sämre än den som män födda i de europeiska länderna hade 1990. Även yrkesmobiliteten på individuell nivå visar en nedslående bild där endast 6 av 10 som hade ett högstatusyrke 1990 har ett högstatusyrke 2001 och 4 av 10 som inte har arbete 1990 inte heller har arbete 2001 (se Tabell 4.1). Akademiker födda utanför Europa uppvisar därmed en positiv yrkesrörlighet, men det från en dålig utgångsposition. Vi ser tyvärr inte någon tendens till att de någonsin skulle närma sig yrkespositioner liknande dem för infödda.¹⁵ Återigen är möjliga förklaringar till den dåliga yrkesrörligheten den svåra arbetsmarknaden under 1990-talet och att personer med utländska utbildningar, och som nyligen invandrat, hamnar sist i kön av arbetssökande när det är många arbetssökande till varje ledigt arbete. Men det förklarar som sagt inte deras dåliga initiala position 1990. I vilken utsträckning dessa resultat beror på bristande investeringar i kunskaper viktiga för arbetsmarknaden väl i Sverige, på en låg överförbarhet av deras yrkeskunskaper och/eller på diskriminering, är tyvärr inte möjligt att uttala sig om med dessa data.

Framför allt för gruppen män födda utanför Europa finner vi att de som initialt hamnar i sämre positioner, som ej sysselsatt eller i yrken med låg status, har en låg sannolikhet att förbättra sin situation över tid. Dessa resultat antyder att det för denna grupp akademiker således inte räcker med att initialt erhålla ett yrke vilket som helst, utan det krävs att yrket har en rimlig kvalitet, hög- eller mellanstatus, för att individens yrkesposition skall bli god på lång sikt. Detta resultat kompletterar resultaten från Rooth (1999, 2001) där han finner att mängden tidigare yrkeserfarenhet är viktig för individens situation på arbetsmarknaden, samt att investeringar i svensk utbildning inte har någon positiv påverkan på sannolikheten att vara sysselsatt. Således verkar både kvantiteten av, såväl som kvalitén på tidigare yrken/sysselsättning påverka framtida positioner på arbetsmarknaden.

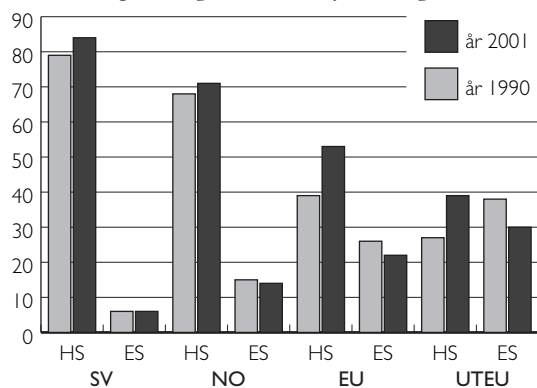
Yrkesrörlighet för kvinnliga akademiker

I detta avsnitt analyseras yrkesrörligheten för kvinnor med en akademisk examen. Inledningsvis studeras infödda kvinnor som var 25–30 år 1990. Figur 2 visar att 79 procent hade ett högstatusyrke 1990 och att 6 procent inte var sysselsatta. Över elvaårsperioden fram till 2001 ökar andelen i högstatusyrken till 84 procent medan andelen ej sysselsatta är oförändrad. På individnivå finner vi att närmare 9 av 10 av de med ett högstatusyrke 1990 även har ett högsta-

FIGUR 2

Andelen kvinnor med högstatusyrke (HS) och ej sysselsatt (ES) för 1990 och 2001. Födda i Sverige, Norden, övriga Europa samt utanför Europa. Procent

Källa: Tabell 4.2

Not: Sv=infödd, No=född i Norden, Eu=född i Europa (exkl. Norden), Uteu=född i land utanför Europa

tusyrke 2001, medan enbart 14 procent av de utan arbete 1990 också är utan arbete 2001.¹⁶ Därmed liknar yrkesmobiliteten den för infödda män och är låg för dem med en god position på arbetsmarknaden och hög för dem med en dålig position.

För kvinnor födda i något av de övriga nordiska länderna, förutom Sverige, finner vi ett liknande utfall som det för infödda kvinnor. Figur 1 visar att 68 procent hade ett högstatusyrke 1990 och att 15 procent inte hade ett arbete. Vid observationen 2001 har andelen med högstatusyrken stigit något till 71 procent, medan andelen ej sysselsatta sjunkit med en procentenhet. Därmed sker en viss förbättring i gruppens yrkesstatus över tid. Ser vi till yrkesrörligheten på individnivå hade 8 av 10 som hade ett högstatusyrke 1990 ett högstatusyrke 2001, medan ungefär en tredjedel av de som var ej sysselsatta 1990 också var det 2001 (se Tabell 4.2). Därmed är yrkesmobiliteten låg för dem med en god position på arbetsmark-

TABELL 4.2

Kvinnor. Akademiker. Procent

Yrke 1990:	Högstatus	Mellanstatus	Lågstatus	Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	Antal obs. (%)
Infödd:						
Högstatus	87,9	4,0	0,2	3,1	5,0	43 023 (79,1)
Mellanstatus	57,7	26,4	0,9	4,8	10,3	4 368 (8,0)
Lågstatus	47,9	23,7	8,9	4,1	15,4	169 (0,3)
Ej kodat yrke	84,0	6,0	0,3	2,9	6,8	3 393 (6,2)
Ej sysselsatt	72,0	7,4	0,5	5,6	14,5	3 469 (6,4)
Antal obs. (%)	45 745 (84,1)	3 352 (6,2)	150 (0,3)	1 825 (3,4)	3 350 (6,2)	54 422 (100)
Född i Norden:						
Högstatus	81,4	4,5	-	4,9	9,1	667 (67,6)
Mellanstatus	40,4	38,6	1,8	7,0	12,3	114 (11,6)
Lågstatus	16,7	25,0	25,0	-	33,3	12 (1,2)
Ej kodat yrke	76,2	4,8	-	9,5	9,5	42 (4,3)
Ej sysselsatt	52,3	6,0	0,7	5,3	35,8	151 (15,3)
Antal obs. (%)	702 (71,2)	88 (8,9)	6 (0,6)	53 (5,4)	137 (13,9)	986 (100,0)
Född i Europa:						
Högstatus	72,0	6,7	0,6	5,5	15,3	706 (39,0)
Mellanstatus	35,0	39,4	1,7	4,6	19,2	411 (22,7)
Lågstatus	17,1	31,4	12,9	4,3	34,3	70 (3,9)
Ej kodat yrke	54,5	15,4	1,9	5,8	22,4	156 (8,6)
Ej sysselsatt	43,7	14,2	1,9	8,0	32,3	465 (25,7)
Antal obs. (%)	952 (52,7)	321 (17,8)	32 (1,8)	107 (5,9)	396 (21,9)	1 808 (100,0)
Född utanför Europa:						
Högstatus	61,2	11,0	0,8	6,2	20,7	609 (26,7)
Mellanstatus	28,2	37,8	2,9	4,7	26,4	450 (19,7)
Lågstatus	6,5	40,7	15,4	6,5	30,9	123 (5,4)
Ej kodat yrke	44,9	20,4	4,9	3,1	26,7	225 (9,8)
Ej sysselsatt	31,8	19,6	3,6	6,6	38,4	878 (38,4)
Antal obs. (%)	888 (38,9)	505 (22,1)	80 (3,5)	132 (5,8)	680 (29,8)	2 285 (100,0)

Not: Sista kolumnen anger, per rad, antalet och andelen som hade en viss typ av yrke 1990. Vilken typ av yrke det gäller framgår dock av första kolumnen. Kolumn två till fyra anger, på samma rad, hur stor andel med ett visst yrke 1990 som hade ett hög-, mellan- eller lågstatusyrke 2001. Detta möjliggör en analys av (på individnivå) i vilken utsträckning individerna har behållit sin yrkesposition mellan 1990 och 2001. Dessutom anges i kolumn fem och sex två ytterligare kategorier, ej kodat yrke och ej sysselsatt. Rader som i första kolumnen anges med »Antal obs. (%)« anger antalet och andelen (inom parentes) som hade en viss typ av yrke 2001. Vilken typ av yrke det gäller framgår av respektive kolumn högst upp i tabellen.

naden men även låg för dem med en dålig position. Sammanfattningsvis klarar sig kvinnliga akademiker födda i de nordiska länderna relativt väl och presterar ungefär som den infödda jämförelsegruppen. Resultatet stämmer, precis som för män, därmed väl överens med våra hypoteser om ett svagt samband mellan initial yrkesposition och yrkesrörligheten för denna grupp. En viss osäkerhet finns dock för resultatet i den nordiska gruppen beroende på den stora återvandringen.

För kvinnor födda i något av de övriga europeiska länderna finner vi ett sämre utfall än det för nordiska akademiker. Figur 2 visar att 39 procent hade ett högstatusyrke 1990 och närmare 26 procent var ej sysselsatta. Vid observationen 2001 är andelen med högstatusyrken betydligt högre, 53 procent, medan andelen ej sysselsatta minskat till 22 procent. Därmed sker en kraftig förbättring i gruppens yrkesstatus över tid. Trots det har fortfarande inte mer än hälften ett yrke i nivå med sin utbildning år 2001. Ser vi till yrkesmobiliteten på individuell nivå, liknar den rörligheten för kvinnliga akademiker födda i Norden. Av dem med ett högstatusyrke 1990 har cirka 7 av 10 också ett högstatusyrke 2001, medan närmare en tredjedel av de som inte hade ett arbete 1990 inte heller hade det 2001 (se Tabell 4.2). Under den elvaårsperiod som studeras klarar sig kvinnliga akademiker födda i de europeiska länderna relativt dåligt gentemot den svenska jämförelsegruppen, trots en positiv yrkesrörlighet.

Avslutningsvis analyseras kvinnliga akademiker födda i länder utanför Europa. Figur 2 visar att endast 27 procent hade ett högstatusyrke 1990 och att 38 procent tillhörde kategorin ej sysselsatta. Vid observationen 2001 har andelen med högstatusyrken ökat med 12 procentenheter till 39 procent, medan andelen ej sysselsatta minskat med 8 procentenheter. Därmed sker en klar förbättring i gruppens yrkesstatus över tid men detta, precis som för männen födda i samma region, från en extremt dålig initial position. Gruppens yrkesposition 2001 är ungefär densamma som kvinnor födda i de europeiska länderna hade 1990. Även yrkesmobiliteten på individuell nivå ger en mer nedslående bild än för övriga grupper där endast 6 av 10 som hade ett högstatusyrke 1990 har ett högstatusyrke 2001 och 4 av 10 som ej var sysselsatta 1990 var så även 2001 (se Tabell 4.2). Tyvärr är det, som nämnts tidigare, inte möjligt att med dessa data analysera i vilken utsträckning dessa resultat beror på bristande investeringar i kunskaper viktiga för arbetsmarknaden väl i Sverige, på en låg överförbarhet av deras yrkeskunskaper och/eller på diskriminering.

Anmärkningsvärt för gruppen akademiker födda

utanför Europa, såväl män som kvinnor, är att om en individ har en dålig initial position på arbetsmarknaden så tenderar den att bestå över tid. Närmare hälften av de personer som hade ett lågstatusyrke eller inte var sysselsatta 1990 var kvar i någon av dessa kategorier elva år senare. För infödda svenskar saknas i princip dessa tendenser helt.

Yrkesposition

För att lättare kunna åskådliggöra det samband som diskuterades i avsnitt 2 mellan initial yrkesposition och yrkesrörlighet beräknar vi ett alternativt mått på olika grupperns yrkesstatus, s.k. yrkesposition, vid respektive mättillfälle. Det ger oss en samlad bild, ett aggregerat mått, av vad som händer med gruppens yrkesstatus från 1990 till 2001. Yrkesposition beräknas för alla, d.v.s. vi inkluderar även dem utan sysselsättning samt ej kodade. Att beräkna gruppens yrkesposition innebär att vi tilldelar, högst arbiträrt, högstatusyrken en trea, mellanstatusyrken en tvåa och slutligen lågstatusyrken en etta. De utan sysselsättning tilldelas en etta medan ej kodade tilldelas en tvåa.¹⁷ Vid respektive mättillfälle beräknas respektive gruppens genomsnittliga yrkesstatus enligt dessa värden på individernas yrken. Återigen beräknas yrkesposition även för den infödda befolkningen i åldern 25–30 år.

Det framgår tydligt i tabell 4.3 att personer födda utanför Europa har en sämre yrkesposition vid invandringstillfället än gruppen födda i Europa, som

TABELL 4.3

Yrkesposition.

	Yrke i Sverige 1990	Yrke i Sverige 2001	För- ändring
Män födda i:			
Sverige 26–30 år	2,68	2,80	12
Norden	2,59	2,58	-1
Europa	2,34	2,32	-2
Utomeuropa	1,86	2,01	15
Kvinnor födda i:			
Sverige 26–30 år	2,72	2,78	6
Norden	2,51	2,57	6
Europa	2,09	2,29	20
Utomeuropa	1,83	2,06	23

Not: Anger genomsnittliga positionspoäng för respektive grupp utrikes födda 1990 respektive 2001. Förändring anger förändring i positionspoäng mellan yrke i Sverige 2001 och yrke i Sverige 1990. Högstatusyrke tilldelas värdet 3, mellanstatusyrke värdet 2, lågstatusyrke och ej sysselsatt värdet 1 samt ej kodat värdet 2.

TABELL 4.4

Yrkesfördelning 1990 och 2001 för akademiker. Procent

	Yrke 1990/2001					Antal obs.
	Högstatus	Mellanstatus	Lågstatus	Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	
Män						
1990:						
Infödda	76,0	8,4	0,5	7,4	7,7	30 524
Norden	72,3	8,3	0,4	6,5	12,5	553
Europa	52,0	20,5	2,9	9,1	15,5	1 255
Utomeuropa	25,5	23,4	5,4	12,0	33,7	2 898
2001:						
Infödda	62,5	8,9	1,0	7,8	19,8	77 120
Norden	59,8	4,2	0,2	7,4	28,4	619
Europa	56,2	6,8	1,1	6,8	29,1	1 519
Utomeuropa	31,3	10,7	3,5	8,5	46,1	2 325
Kvinnor						
1990:						
Infödda	79,1	8,0	0,3	6,2	6,4	54 422
Norden	67,6	11,6	1,2	4,3	15,3	986
Europa	39,0	22,7	3,9	8,6	25,7	1 808
Utomeuropa	26,7	19,7	5,4	9,8	38,4	2 285
2001:						
Infödda	65,3	10,8	0,7	4,1	19,0	100 914
Norden	59,0	8,5	0,3	5,1	27,1	1 035
Europa	43,7	11,0	1,7	5,4	38,1	1 487
Utomeuropa	25,4	12,2	2,9	5,3	54,2	2 224

Not: 1990 års data är tagna från Folk- och bostadsräkningarna och återfinns i tabellerna 4.1-4.2 medan 2001 års uppgifter är tagna från data som användes i Ekberg och Rooth (2004).

i sin tur har en sämre yrkesposition vid invandrings-tillfället än gruppen födda i Norden. Detta innebär att de hypoteser vi formulerade angående överförbarheten av kunskaper stämmer väl med verkligheten för personer som invandrar till Sverige.

Vi formulerade även hypotesen att grupper som hade den största nedgången i yrkesstatus vid invandringstillfället skulle uppvisa den största positiva förändringen i yrkesstatus med vistelsetid i Sverige. Detta stämmer till viss del, då gruppen som är född utanför Europa uppvisar den största förändringen i yrkesstatus. Det är dock fallet att förbättringen för denna grupp inte på långt när kan kompensera för den dåliga initiala yrkespositionen vid invandrings-tillfället.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det till största delen är akademiker som är födda utanför Norden som har problem att nå en yrkesposition som motsvarar deras utbildningsnivå.

Initial yrkesposition 1990 och 2001

Givet de nedslående resultaten för den initiala yrkespositionen 1990, är det av intresse att analysera denna även vid andra tidpunkter (och därmed för andra individer än de som studerats hittills). Därmed är det möjligt att se om resultaten ovan är unika för just den

grupp som invandrade åren närmast före 1990. Tillgången till data för 2001 gör det möjligt att studera den initiala yrkespositionen år 2001 för de personer som då varit i Sverige sedan 1996.¹⁸ Tabell 4.4 visar att det för båda mätåren är en lika liten andel som under den första tiden i Sverige lyckas erhålla ett högstatusyrke. Närmare hälften av akademikerna födda utanför Europa, och som invandrade under perioden 1985–1989, är inte sysselsatta 1990. Detsamma gäller för de som invandrade under perioden 1996–2000 för mätåret 2001. Däremot kommer troligen efterfrågan på arbetskraft under det kommande decenniet bli bättre än den vi såg under 1990-talet. Det är därför möjligt att sysselsättning och yrkesrörlighet blir annorlunda än för den grupp som analyseras i denna studie.

5. Förklaringar till situationen för utrikes födda akademiker

Avsnitt 4 visade att det framför allt är ett problem för akademiker som är födda utanför Norden att erhålla en yrkesposition i linje med sin utbildning. Det finns flera studier som visar att personer som har invandrat och är högutbildade har svårt att komma in på arbetsmarknaden, se Helgesson (2000), Lange (2000), Wingborg (1998) samt Ekberg & Rooth (2004). En

dålig position för utlandsfödda akademiker på den svenska arbetsmarknaden är en möjlig indikation på att den svenska arbetsmarknaden inte fungerar som vi skulle önska ur effektivitetssynpunkt. Personer som invandrat med en akademisk utbildning i bagaget borde inom en rimlig tidsperiod ha fått möjlighet att anpassa utbildningen till den svenska arbetsmarknaden och därmed också lyckats erhålla ett arbete i linje med sin utbildningsnivå. Detta förutsätter dock att individens utbildning efterfrågas på marknaden.

Av särskilt intresse är att studera vilka faktorer som påverkar sannolikheten att ha ett högstatusyrke år 1990 respektive 2001 för akademikerna som invandrade mellan åren 1985–1989, d.v.s. vilka faktorer är viktiga för att en utrikes född person skall ha ett yrke i linje med sin utbildningsnivå på kort (1990), respektive lång sikt (2001)? Samtidigt är det intressant att specifikt studera vilka faktorer som påverkar sannolikheten att ha ett högstatusyrke 2001, givet att personen inte hade det 1990.¹⁹ Den första analysen studerar således vilka faktorer som påverkar yrkespositionen 1990 respektive 2001 och baseras på statistisk analys av alla individer, medan den sistnämnda analysen studerar vilka faktorer som påverkar yrkesrörligheten mellan 1990 och 2001 och baseras på statistisk analys av enbart de som inte hade ett högstatusyrke 1990. I den statistiska analysen görs en jämförelse mellan de olika grupperna av utrikes födda. Vi har i analyserna exkluderat individer för vilka vi inte har uppgift om yrkesposition.

Enligt våra hypoteser innebär migrationen att viss typ av individkunskaper helt eller delvis går förlorade vid invandringstillfället eftersom de inte är användbara i Sverige. Därför inkluderas i analysen variabler som anger vilken inriktning personens akademiska utbildning från hemlandet har. Inriktningen på individens utbildning delas in i sex grupper; hälsa och sjukvård (benchmark i den statistiska analysen), pedagogik, humaniora, samhällsvetenskap, naturvetenskap och teknik.²⁰ Dessutom är det möjligt att utfallet beror på vilket land/region personen är född i, ålder vid invandring (indelad i femårsintervall) samt tid i landet (indelad i ettårsintervall). Den statistiska analysen inkluderar även vilket (svenskt) län personen initialt bosatte sig i, men dessa resultat presenteras inte av utrymmesskäl. Yrkespositionen 2001 och yrkesrörligheten mellan 1990 och 2001 förväntas även bero på införskaffandet av »Sverige-specifika« kunskaper. Tyvärr har vi inte tillgång till denna typ av variabler i denna studie. Ekberg och Rooth (2005) visar att investeringar i svensk akademisk utbildning har en positiv effekt på sannolikheten att erhålla ett högstatusyrke, medan de inte finner någon sådan

effekt för bättre språkkunskaper i svenska eller för andra svenska utbildningsinvesteringar.

Med hjälp av statistiska metoder analyseras systematiskt hur olika faktorer påverkar sannolikheten att ha ett högstatusyrke.²¹ Koefficienterna i tabell 5.1 till 5.4 har en enkel tolkning: sannolikheten att ha ett högstatusyrke i förhållande till en viss jämförelsekategori. Jämförelsekategorin utgörs i denna studie av personer födda i något av de nordiska länderna, förutom Sverige, och med en akademisk utbildning inom hälsa och sjukvård. Exempelvis skall koefficienten för afrikaner i första kolumnen av tabell 5.1 tolkas som att denna grupp har 48 procentenheter lägre sannolikhet att ha ett kvalificerat arbete än födda i Norden (när vi tagit hänsyn till om grupperna har olika inriktningar på sin utbildning, åldersstruktur samt tid i landet). En respektive två stjärnor efter koefficienten innebär att resultatet är signifikant skilt ifrån noll på 5- respektive 1-procentsnivån. Vi diskuterar enbart resultaten från modell 2 för respektive tabell och kön.

Sannolikheten att ha ett högstatusyrke 1990

I denna sektion analyserar vi bestämningsfaktorer till yrkespositionen 1990. Tabell 5.1 visar skillnader jämfört med akademiker födda i Norden vad gäller sannolikheten att ha ett högstatusyrke. Vi kan börja med att konstatera att resultaten för födelseregion är väldigt lika för män och kvinnor varför vi diskuterar de olika variabelestimaten sammantaget för dessa två grupper. Tecknen är negativa för de olika kategorierna av utlandsfödda akademiker, vilket betyder att de har en lägre sannolikhet än akademiker födda i Norden att ha ett högstatusyrke. Skillnaderna är dock relativt små mellan akademiker födda i Norden och i Västeuropa. För akademiker födda utanför Europa framstår däremot skillnaderna som väldigt stora gentemot jämförelsekategorin. Exempelvis har män födda i Mellanöstern 49 procentenheters lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke 1990 än män födda i Norden. En möjlig förklaring är att den utomeuropeiska invandringen, men även den från Syd- och Östeuropa, till större delen utgörs av personer med yrkeskunskaper med låg överförbarhet. Invandringen från Norden och Västeuropa utgörs däremot av arbetskraftsinvandring (vilka antas ha yrkeskunskaper med en hög grad av överförbarhet). Men det kan även bero på diskriminering av grupper födda utanför Europas gränser. Vi kan också konstatera att skillnader i utbildningens inriktning, åldersstruktur eller tid i landet inte påverkar skillnaden i estimaten för

TABELL 5.1

Sannolikheten att ha ett högstatusyrke 1990. Akademiker.

	Män		Kvinnor	
	Modell 1	Modell 2	Modell 1	Modell 2
Ursprungsland:				
Västeuropa	-0.053 (0.032)	-0.021 (0.032)	-0.134** (0.031)	-0.119** (0.030)
Östeuropa	-0.235** (0.027)	-0.216** (0.027)	-0.313** (0.020)	-0.308** (0.021)
Sydeuropa	-0.351** (0.039)	-0.297** (0.038)	-0.311** (0.039)	-0.288** (0.038)
Mellanöstern	-0.509** (0.023)	-0.489** (0.023)	-0.404** (0.022)	-0.414** (0.022)
Asien	-0.424** (0.031)	-0.386** (0.031)	-0.442** (0.025)	-0.421** (0.025)
Latinamerika	-0.430** (0.033)	-0.396** (0.032)	-0.370** (0.027)	-0.355** (0.027)
Afrika	-0.483** (0.034)	-0.441** (0.033)	-0.461** (0.046)	-0.446** (0.046)
Utbildning i hemlandet:				
Pedagogik	-	-0.218** (0.026)	-	-0.035 (0.018)
Humaniora	-	-0.200** (0.027)	-	-0.073** (0.024)
Samhällsvetenskap	-	-0.229** (0.023)	-	-0.122** (0.021)
Naturvetenskap	-	-0.150** (0.029)	-	0.026 (0.031)
Teknik	-	-0.131** (0.021)	-	0.070** (0.026)
Tid i landet 1990:				
1 år	-	-0.209** (0.021)	-	-0.204** (0.022)
2 år	-	-0.110** (0.021)	-	-0.119** (0.022)
3 år	-	-0.088** (0.022)	-	-0.089** (0.022)
4 år	-	-0.024 (0.023)	-	-0.020 (0.023)
Ålder vid invandring:				
26-30 år	-	0.068** (0.019)	-	0.044* (0.018)
31-35 år	-	0.066** (0.020)	-	0.041* (0.019)
36-40 år	-	0.076** (0.024)	-	0.052* (0.023)
41-45 år	-	0.091** (0.025)	-	0.097** (0.027)
46-50 år	-	0.081* (0.039)	-	0.090 (0.048)
Medelvärde för beroende var.	0,43	0,43	0,43	0,43
Antal obs.	4 207	4 207	4 656	4 656

Not: Baskategorin är en person som var 23–25 år vid invandringstillfället, som invandrat från ett nordiskt land, som 1990 varit bosatt i Sverige i fem år, var bosatt i Stockholms län 1990, har en akademisk utbildning inom hälsa och sjukvård. »**« och »*« anger att estimatet är signifikant skilt ifrån noll på en- respektive femprocentsnivån.

de olika grupperna av utrikes födda speciellt mycket (jämförelse av resultaten för modell 1 och 2).

Utbildningens inriktning har en något större påverkan för män än för kvinnor på sannolikheten att ha ett högstatusyrke 1990. Män med en utbildning inom hälsa och sjukvård uppvisar den högsta sannolikheten att ha ett högstatusyrke. Män med andra utbildningsinriktningar har 13 till 23 procentenheters lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke. För kvinnor finner vi att personer med en utbildning inom teknik har det bästa utfallet. Därefter följer de med en utbildning inom pedagogik, hälsa och sjukvård samt de med en utbildning inom naturvetenskap. Kvinnor med andra utbildningsinriktningar har 7–12 procentenheters lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke. Vi kan därmed konstatera att utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap verkar ha den lägsta graden av överförbarhet till den svenska arbetsmarknaden. Rangordningen mellan övriga utbildningar är inte lika klar och varierar mellan män och kvinnor.²² Anledningen till skillnaden i resultat mellan män och kvinnor kan tänkas bero på att yrkesfördelningen skiljer sig markant åt mellan dessa båda grupper, se Ekberg och Rooth (2004).

Föga anmärkningsvärt kan vi också konstatera att de med kortare vistelsetid i Sverige har en lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke. Skillnaden är ungefär 20 procentenheter för den som varit ett år i Sverige, jämfört med den som varit i Sverige fem år. Avslutningsvis kan vi konstatera att ålder vid invandring endast har en viss negativ påverkan innan 26 års ålder men att det sedan endast sker en marginell förbättring med stigande ålder vid invandring. Sannolikheten att ha ett högstatusyrke är 7 procentenheter lägre för män som var 23–25 vid invandringstillfället jämfört med män som var 26–30 år vid samma tillfälle. För kvinnor är denna siffra 4 procentenheter. Från att tillhöra kategorin 26–30 år gammal vid invandringstidpunkten till att tillhöra kategorin 46–50 år vid invandringstillfället, förbättras sannolikheten att ha ett kvalificerat arbete endast med en procentenhet för män och 5 procentenheter för kvinnor.

Sannolikheten att ha ett högstatusyrke 2001

I denna sektion analyserar vi bestämningsfaktorer till yrkespositionen 2001 för samma population som i avsnitt 5.1. Tabell 5.2 visar således på skillnader i sannolikheten att ha ett högstatusyrke elva år senare. Vi kan börja med att konstatera att resultaten för födelseregion även här är väldigt lika för män och kvinnor, varför vi diskuterar de olika variabelestimaten sam-

mantaget för dessa två grupper. De olika kategorierna av utlandsfödda akademiker har en lägre sannolikhet än akademiker födda i Norden att ha ett högstatusyrke. Skillnaderna är dock små och insignifikanta mellan akademiker födda i Norden och Västeuropa. För akademiker födda utanför Europa framstår skillnaderna, precis som för 1990, som väldigt stora gentemot födda i Norden. Exempelvis har män födda i Mellanöstern 39 procentenheters lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke 2001 jämfört med män födda i Norden. Vi kan konstatera att skillnader i utbildningens inriktning, åldersstruktur eller tid i landet inte heller för 2001 påverkar skillnaden i estimaten för de olika grupperna av utrikes födda speciellt mycket (jämförelse av resultaten för modell 1 och 2). Däremot har skillnaderna gentemot födda i Norden inom respektive födelseregionsgrupp generellt sett minskat mellan 1990 och 2001 (framgår vid en jämförelse av Tabell 5.1 och Tabell 5.2). Dock finns det ingen systematik i denna minskning i bemärkelsen att den skulle vara störst för födelseregioner med lägst sannolikhet att ha ett högstatusyrke 1990.

Utbildningens inriktning har 2001 en något större påverkan för män än för kvinnorna på sannolikheten att ha ett högstatusyrke, och skillnaderna mellan de olika inriktningarna har ökat något sedan 1990. Män med en utbildning inom hälsa och sjukvård har den högsta sannolikheten att ha ett högstatusyrke. Därefter följer de med en utbildning inom naturvetenskap vilka har 9 procentenheters lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke än de med en utbildning inom hälsa. De med övriga utbildningsinriktningar har 15 till 28 procentenheters lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke. För kvinnor finner vi att de med en utbildning inom naturvetenskap uppvisar det bästa utfallet. Därefter följer de med en utbildning inom hälsa och sjukvård samt de med en utbildning inom teknik. Kvinnor med övriga utbildningsinriktningar har 11 till 16 procentenheters lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke.²³

Eftersom skillnaderna mellan de olika utbildningsinriktningarna, vad gäller sannolikheten att erhålla ett högstatusyrke, snarare har ökat i stället för minskat över tid, är det möjligt att individer med »fel« utbildning/kunskaper inte investerar i kompletterande utbildningar i den utsträckning som skulle behövas. Detta kan dock inte studeras med dessa data.

Personer med kortare vistelsetid i Sverige har en lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke.²⁴ Skillnaden är dock betydligt lägre än 1990. Män som varit tolv år i Sverige har ungefär 9 procentenheter lägre sannolikhet att ha ett kvalificerat yrke jämfört med den som varit i Sverige sexton år. Motsvarande siffror

TABELL 5.2

Sannolikheten att ha ett högstatusyrke 2001. Akademiker.

	Män		Kvinnor	
	Modell 1	Modell 2	Modell 1	Modell 2
Ursprungsland:				
Västeuropa	-0.002 (0.034)	0.001 (0.032)	-0,026 (0.031)	-0.020 (0.030)
Östeuropa	-0.211** (0.027)	-0.171** (0.027)	-0.216** (0.020)	-0.198** (0.021)
Sydeuropa	-0.339** (0.040)	-0.293** (0.039)	-0.318** (0.038)	-0.313** (0.037)
Mellanöstern	-0.383** (0.023)	-0.391** (0.023)	-0.315** (0.021)	-0.324** (0.021)
Asien	-0.239** (0.031)	-0.253** (0.030)	-0.397** (0.025)	-0.387** (0.025)
Latinamerika	-0.356** (0.032)	-0.327** (0.032)	-0.311** (0.027)	-0.297** (0.027)
Afrika	-0.418** (0.033)	-0.409** (0.033)	-0.369** (0.045)	-0.371** (0.045)
Utbildning i hemlandet:				
Pedagogisk	-	-0.280** (0.027)	-	-0.107** (0.018)
Humaniora	-	-0.263** (0.029)	-	-0.164** (0.025)
Samhällsvetenskap	-	-0.235** (0.024)	-	-0.121** (0.021)
Naturvetenskap	-	-0.091** (0.028)	-	0.071* (0.032)
Teknik	-	-0.153** (0.021)	-	0.008 (0.027)
Tid i landet 2001:				
12 år	-	-0.092** (0.022)	-	-0.067** (0.022)
13 år	-	-0.071** (0.022)	-	-0.051* (0.023)
14år	-	-0.067** (0.023)	-	-0.019 (0.023)
15 år	-	-0.025 (0.024)	-	-0.010 (0.024)
Ålder vid invandring:				
26-30 år	-	0.000 (0.020)	-	0.042* (0.018)
31-35 år	-	-0.026 (0.021)	-	0.012 (0.020)
36-40 år	-	-0.073** (0.025)	-	-0.055* (0.024)
41-45 år	-	-0.118** (0.027)	-	-0.132** (0.028)
46-50 år	-	-0.211** (0.041)	-	-0.259** (0.049)
Medelvärde för beroende var.	0,52	0,52	0,53	0,53
Antal obs.	4171	4171	4787	4787

Not: Baskategorin är en person som var 23–25 år vid invandringstillfället, som invandrat från ett nordiskt land, som 2001 varit bosatt i Sverige i sexton år, var bosatt i Stockholms län 2001, har en akademisk utbildning inom hälsa och sjukvård. »**« och »*« anger att estimatet är signifikant skilt ifrån noll på en- respektive femprocentsnivån.

TABELL 5.3

Sannolikheten att ha erhållit ett högstatusyrke 2001 uppdelat på yrkesstatus 1990. Akademiker.

	Totalt	Utomeuropa
Män:		
Mellanstatus	-0.375** (0.019)	-0.342** (0.024)
Lågstatus	-0.388** (0.036)	-0.342** (0.043)
Ej sysselsatt	-0.234** (0.018)	-0.208** (0.022)
Antal obs.	4 171	2 518
Kvinnor:		
Mellanstatus	-0.331** (0.018)	-0.292** (0.028)
Lågstatus	-0.513** (0.034)	-0.501** (0.047)
Ej sysselsatt	-0.248** (0.016)	-0.242** (0.024)
Antal obs.	4 787	2 153

Not: Baskategorin är en person som var 23–25 år vid invandrings-tillfället, som invandrat från ett nordiskt land, som 2001 varit bosatt i Sverige i sexton år, var bosatt i Stockholms län 2001, har en akademisk utbildning inom hälsa och sjukvård, och som 1990 hade ett högstatusyrke. »**« och »*« anger att estimatet är signifikant skilt ifrån noll på en- respektive femprocentsnivån.

för kvinnor är 7 procentenheter. Avslutningsvis kan vi konstatera att resultaten för ålder vid invandring är omvända jämfört med dem för 1990. Ålder vid invandring har 2001 en viss negativ påverkan efter 35 års ålder och det sker därefter en viss försämring med stigande ålder vid invandring. Skillnaden i sannolikheten att ha ett högstatusyrke är 14 procentenheter lägre för män som var 46–50 år vid invandringstillfället jämfört med män som var 36–40 år vid samma tillfälle. För kvinnor är denna siffra 20 procentenheter.

I avsnitt 4 fann vi att individens initiala yrkesposition verkade ha betydelse för personens yrkesposition 2001. För att mer noggrant studera denna fråga har vi lagt till ytterligare variabler till den statistiska analysen i modell 2, vilka anger om personen var ej sysselsatt eller hade ett lågstatus- eller mellanstatusyrke 1990, se tabell 5.3. Jämförelsekategorin är de som hade ett högstatusyrke 1990. Resultaten är väldigt lika mellan de olika kategorierna av utrikes födda, varför enbart kategorin född i länder utanför Europa presenteras separat. För män finner vi att det innebär cirka 38 procentenheters lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke 2001 för de som initialt hade ett mellanstatus- eller ett lågstatusyrke, jämfört med de som

initialt hade ett högstatusyrke. För de som initialt var ej sysselsatta är resultatet något bättre. Sannolikheten att ha ett högstatusyrke 2001 är 23 procentenheter lägre för denna kategori jämfört med jämförelsekategorin. Detta kan bero på att vissa i denna grupp initialt väljer att utbilda sig i stället för att söka arbete och att detta får positiva konsekvenser på längre sikt. Resultaten är kvalitativt sett oförändrade när gruppen född utanför Europa analyseras separat.

För kvinnor finner vi ett något annorlunda resultat. Sannolikheten att ha ett högstatusyrke 2001 för de som var ej sysselsatta 1990 och de som hade ett mellanstatusyrke 1990 är ungefär som för män, 24 respektive 33 procentenheters lägre jämfört med de som initialt hade ett högstatusyrke. Däremot presterar de med ett lågstatusyrke 1990 betydligt sämre än övriga kategorier. Det kan därmed konstateras, åtminstone för kvinnor, att det kanske inte är den bästa strategin för att långsiktigt lyckas på den svenska arbetsmarknaden initialt acceptera ett arbete vilket som helst. Det skall också påpekas att de relativt starka resultaten från avsnitt 4, där personer som var ej sysselsatta 1990 verkade ha stora problem att finna ett kvalificerat arbete 2001, inte kvarstår i den mer avancerade statistiska analysen där andra förklarande variabler kontrolleras för.

Yrkesrörlighet mellan 1990 och 2001

I denna sektion analyserar vi bestämningsfaktorer till förändring i yrkesposition mellan 1990 och 2001. Mer exakt studeras sannolikheten att ha ett högstatusyrke 2001 för de som inte hade ett sådant yrke 1990. Tabell 5.4 visar skillnader jämfört med akademiker födda i Norden i sannolikheten att ha ett högstatusyrke 2001. Vi kan återigen konstatera att resultaten för födelse-region är väldigt lika för män och kvinnor. Vi diskuterar därför de olika variabelestimaten sammantaget för dessa två grupper. Skillnaderna i sannolikheten att ha ett kvalificerat yrke 2001 är små och insignifikanta mellan akademiker födda i Norden och i Västeuropa. För akademiker födda utanför Europa framstår skillnaderna som stora gentemot akademiker födda i Norden. Exempelvis har män födda i Mellanöstern 17 procentenheters lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke 2001 än män födda i Norden. Vi kan också konstatera att skillnader i utbildningens inriktning, åldersstruktur eller tid i landet inte påverkar skillnaden i estimaten för de olika grupperna av utrikes födda speciellt mycket (jämförelse av resultaten för modell 1 och 2).

Utbildningens inriktning har en större påverkan

TABELL 5.4

Sannolikheten att ha erhållit ett högstatusyrke 2001 av de som inte hade ett högstatusyrke 1990. Akademiker.

	Män		Kvinnor	
	Modell 1	Modell 2	Modell 1	Modell 2
Ursprungsland:				
Västeuropa	0.120 (0.055)	0.087 (0.054)	0.073 (0.046)	0.053 (0.046)
Östeuropa	-0.113* (0.044)	-0.082 (0.053)	-0.095** (0.031)	-0.083** (0.033)
Sydeuropa	-0.211** (0.055)	-0.199** (0.055)	-0.196** (0.049)	-0.217** (0.049)
Mellanöstern	-0.136** (0.039)	-0.174** (0.039)	-0.144** (0.032)	-0.170** (0.032)
Asien	-0.035 (0.045)	-0.095 (0.055)	-0.215** (0.034)	-0.232** (0.035)
Latinamerika	-0.145** (0.047)	-0.143** (0.046)	-0.219** (0.038)	-0.228** (0.038)
Afrika	-0.180** (0.047)	-0.215** (0.046)	-0.203** (0.054)	-0.230** (0.054)
Utbildning i hemlandet:				
Pedagogisk	-	-0.215** (0.035)	-	-0.087** (0.023)
Humaniora	-	-0.168** (0.038)	-	-0.135** (0.031)
Samhällsvetenskap	-	-0.139** (0.032)	-	-0.095** (0.026)
Naturvetenskap	-	0.010 (0.036)	-	0.066 (0.040)
Teknik	-	-0.101** (0.028)	-	-0.007 (0.036)
Tid i landet 2001:				
12 år	-	0.005 (0.028)	-	0.075* (0.030)
13 år	-	-0.007 (0.029)	-	0.037 (0.031)
14 år	-	-0.039 (0.030)	-	0.064 (0.031)
15 år	-	0.013 (0.032)	-	0.041 (0.033)
Ålder vid invandring:				
26-30 år	-	-0.041 (0.024)	-	0.014 (0.023)
31-35 år	-	-0.099** (0.025)	-	-0.042 (0.024)
36-40 år	-	-0.135** (0.031)	-	-0.082** (0.031)
41-45 år	-	-0.143** (0.034)	-	-0.211** (0.036)
46-50 år	-	-0.202** (0.050)	-	-0.304** (0.064)
Medelvärde för beroende var.	0,32	0,32	0,36	0,36
Antal obs.	2 084	2 084	2 512	2 512

Not: Baskategorin är en person som var 23-25 år vid invandringstillfället, som invandrat från ett nordiskt land, som 2001 varit bosatt i Sverige i sexton år, var bosatt i Stockholms län 2001, har en akademisk utbildning inom hälsa och sjukvård. »**« och »*« anger att estimatet är signifikant skilt ifrån noll på en- respektive femprocentsnivån.

för män än för kvinnor på sannolikheten att ha ett högstatusyrke 2001. Män med en utbildning inom hälsa och sjukvård eller en utbildning inom naturvetenskap uppvisar den högsta sannolikheten att ha ett högstatusyrke. De med övriga utbildningsinriktningar har 10 till 22 procentenheters lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke. Kvinnor med en utbildning inom hälsa och sjukvård, naturvetenskap eller teknik har det bästa utfallet. Kvinnor med övriga utbildningsinriktningar har 9 till 14 procentenheters lägre sannolikhet att ha ett högstatusyrke 2001.²⁵

Vistelsetid i Sverige påverkar inte sannolikheten att ha ett högstatusyrke 2001 (förutom för ett estimat för kvinnor). Avslutningsvis kan vi konstatera att resultaten för ålder vid invandring liknar dem för avsnitt 5.2. Ålder vid invandring har 2001 en viss negativ påverkan på yrkesrörligheten efter 30 års ålder för män och efter 35 års ålder för kvinnor och att det därefter sker en viss försämring med stigande ålder vid invandring. Skillnaden i sannolikheten att ha ett högstatusyrke är 6 procentenheter lägre för män som var 46–50 år vid invandringstillfället, jämfört med män som var 36–40 år vid samma tillfälle. För kvinnor är denna siffra 22 procentenheter.

6. Sammanfattning och slutsatser

I en expertbilaga till *Rapport Integration 2003* visade Ekberg och Rooth (2004) att utrikes födda akademiker inte är sysselsatta i den utsträckning som samhället skulle önska ur effektivitetssynpunkt. Inte heller har utrikes födda akademiker yrken i nivå med sin utbildning i samma utsträckning som infödda svenska akademiker. Denna studie gav dock enbart en bild av anpassningen till den svenska arbetsmarknaden för utrikes födda vid en specifik tidpunkt. Men hur förändras situationen på arbetsmarknaden (individens yrkesstatus) om vi i stället följer individerna över tid?

Det finns endast ett fåtal studier som analyserat yrkesrörligheten för utrikes födda i Sverige. Framför allt saknas det studier som belyser yrkesrörligheten under det senaste decenniet. Orsaken till detta är bristen på information om individernas yrken eftersom ingen Folk- och bostadsräkning har genomförts efter 1990. Sedan 2001 har dock SCB skapat ett register över individers yrke. Denna studie har använt dessa två datakällor för att följa individers yrkesstatus över en period av elva år. Studien omfattar hela den utrikes födda befolkningen som varit bosatt i Sverige 1–5 år 1990 och som var 23–50 år gamla vid invandringstillfället. Yrkesrörligheten studeras för de personer som har en akademisk examen.

Vi kan först konstatera att situationen på arbets-

marknaden för gruppen utrikes födda akademiker i termer av andel sysselsatta inte verkar ha förbättrats nämnvärt mellan 1990 och 2001. 26 procent av männen födda utanför Europa hade ett högstatusyrke 1990. Vid observationen 2001 har andelen med högstatusyrken ökat 10 procentenheter till 36 procent. Ett liknande resultat erhålles för kvinnor födda i samma region. Därmed finner vi inget markant stöd för hypotesen att den efterföljande yrkesrörligheten skulle vara högre ju lägre den initiala yrkespositionen är. I stället visar resultaten att det är väldigt svårt för utrikes födda att förbättra sin yrkesposition i Sverige över tid. Troligen beror inte detta enbart på problem med att överföra utländska yrkeskunskaper till den svenska arbetsmarknaden eller på en för låg grad av investeringar i kunskaper viktiga för den svenska arbetsmarknaden, utan även på förekomsten av etnisk diskriminering. Dock är det osäkert vilken enskild faktor som framför allt styr resultaten.

När vi utnyttjar länkningen i data mellan de två åren och följer individer över tid, finner vi att för gruppen födda utanför Europa har endast 6 av 10 som hade ett högstatusyrke 1990 också ett högstatusyrke fram till 2001. Samtidigt har 4 av 10 som inte hade arbete 1990 inte heller ett arbete år 2001. Vid en jämförelse med infödda akademiker innebär det att akademiker födda utanför Europa har en relativt hög rörlighet vad gäller att lämna högstatusyrken för yrken med lägre yrkesstatus, och en relativt låg rörlighet vad gäller att lämna kategorin ej sysselsatt för ett arbete.

Detta resultat förstärks ytterligare i den statistiska regressionsanalysen där vi kan konstatera att individer (framför allt då med en utomeuropeisk bakgrund) som initialt accepterade ett arbete med låg status tenderar att bli »inlåsta« i sämre yrken på lång sikt. Resultatet antyder därmed att det inte räcker med att initialt erhålla ett yrke vilket som helst, utan det krävs att yrket har en hög kvalitet för att individens yrkesposition skall bli god på lång sikt. Detta resultat kompletterar tidigare forskningsresultat som finner att mängden tidigare yrkeserfarenhet är viktig för individens situation på arbetsmarknaden. Således verkar såväl kvantiteten av, som kvalitén på, tidigare yrken/sysselsättning påverka framtida positioner på arbetsmarknaden för dessa grupper av utrikes födda.

Den statistiska analysens resultat visar också att sannolikheten att erhålla ett högstatusyrke, både på lång och kort sikt, påverkas av utbildningens inriktning där de med en utbildning inom hälso- och sjukvård, teknik eller naturvetenskap tenderar att lyckas bättre än de med andra utbildningar. Anledningen därtill kan vara att överförbarheten för dessa utbildningsinriktningar är högre än andra och/eller att

efterfrågan avseende dessa kompetenser är högre än för övriga inriktningar. Dessutom har skillnaderna mellan olika utbildningsinriktningar vad avser att erhålla ett högstatusyrke, i motsats till våra hypoteser, snarare ökat än minskat över tid. Detta ger en indikation på att det är viktigt att tidigt informera personer med »fel« utbildning, i syfte att öka deras motivation till att komplettera sin utländska utbildning i den utsträckning detta är möjligt.

Avslutningsvis ger studien även en mörk bild av hur de som invandrat under senare delen av 1990-talet lyckats initialt i Sverige. De har en sämre relativ yrkesposition 2001 (relativt en svensk jämförelsepopulation) än vad de personer som invandrade 1985–1989 hade 1990. Fortsatt forskning bör mer ingående fokusera på varför en så stor andel akademiker, födda i länder utanför Europa, varken på kort eller lång sikt erhåller arbete i linje med sina kunskaper från utlandet. Beror det uteslutande på etnisk diskriminering eller är utländska kunskaper av olika anledningar svåra att överföra till den svenska arbetsmarknaden?

Noter

- 1 För att förenkla språkbruket avses med yrkesrörlighet byte av yrkesstatus i tre olika nivåer; låg-, mellan- eller högstatusyrken. Eftersom vi är intresserade av individers yrkesnivå/position i förhållande till deras utbildning behandlas inte byten av yrken inom respektive yrkesnivå eller byten av jobb mer generellt.
- 2 För ett fåtal internationella studier se Chiswick, Lee och Miller (2003), Bauer och Zimmermann (1999) samt Chiswick (1978).
- 3 Med »återhämtning« avses om en person erhållit ett yrke som motsvarar hans/hennes utbildningsnivå.
- 4 Appendix innehåller dock yrkesrörlighet för andra utbildningskategorier, men de resultaten diskuteras inte. De med lägre utbildning har i mindre utsträckning möjlighet till negativ yrkesrörlighet, varför de inte är lika intressanta att studera i detta sammanhang.
- 5 För att förenkla diskussionen och explicit fokusera på yrkesrörlighet bortser vi i detta avsnitt från att personen inte finner något yrke i invandringslandet.
- 6 Detta gäller om etnisk diskriminering i Sverige är högre för individer födda i länder med låg överförbarhet av kunskaper. Vi utvecklar inte vidare hur eller vilka typer av diskriminering som kan tänkas existera i denna situation. Den intresserade läsaren rekommenderas läsa De los Reyes och Wingborg (2002).
- 7 Här vore det önskvärt med uppgifter om hur arbetsgivare bedömer i vilken utsträckning utbildningar från olika länder är överförbara eller inte. Vad vi vet existerar det inte någon sådan studie.
- 8 Utan denna omkodning skulle vi använda olika sysselsättningsmått för respektive år och olika sätt att definiera yrke på, vilket inte gör en jämförelse över tid möjlig.
- 9 Omkodningen innebär att för 1990 års data har 13 procent av de sysselsatta utrikes födda männen och 11 procent av de sysselsatta utrikes födda kvinnorna inte kunnat yrkeskodas. För 2001 års data innebär omkodningen att vi saknar uppgift om yrke för 13 procent av de sysselsatta utrikes födda männen och för 6 procent av de sysselsatta utrikes födda kvinnorna.
- 10 Denna procedur innebär att vi inte erhöll någon utbildningsuppgift för 15 procent av de utrikes födda männen och för 12 procent av de utrikes födda kvinnorna. I mer än 85 procent av fallen berodde detta bortfall på att utbildningsuppgift saknades i 1990 års data.
- 11 USA, Kanada och Oceanien har exkluderats eftersom grupperna var för små avseende antal individer. En möjlig alternativ strategi hade varit att inkludera dem i kategorin Väst-europa.
- 12 Appendix C innehåller samma analys som i detta avsnitt, men där gruppen utrikes födda har delats upp i fler kategorier efter födelseregion; födda i Västeuropa, Östeuropa, Sydeuropa, Mellanöstern, Asien, Latinamerika eller i Afrika. Dessa resultat har inte kommenterats i texten, men resultaten överrensstämmer med dem på den mer aggregerade nivån, d.v.s. personer födda i någon av de utomeuropeiska grupperna har en sämre position/situation på arbetsmarknaden än personer födda i Europa.
- 13 De utgör också en bra jämförelsegrupp för hur förändrade makroförhållanden i ekonomin mellan 1990 och 2001 har påverkat möjligheten att erhålla arbete för individer som inte diskrimineras och vilka utbildat sig i Sverige.
- 14 Första raden i tabell 4.1 anger att 88,3 procent, d.v.s. cirka 9 av 10, av de som hade ett högstatusyrke 1990 också hade det 2001. Fördelen med denna statistik är att den visar i vilken utsträckning individer tenderar att bli kvar eller lämna en viss yrkesposition, eftersom individer följs över tid.
- 15 I appendix C anges yrkesrörligheten för akademiker födda utanför Europa och som 1990 varit bosatta i Sverige 6-10 år respektive 11-15 år. Sammanfattningsvis kan sägas att deras yrkesposition år 1990 är något bättre jämfört med de som varit bosatta i Sverige 1-5 år. Däremot existerar det knappast någon yrkesrörlighet för gruppen under den tidsperiod som studeras. Resultatet är liknande för både män och kvinnor.
- 16 Första raden i tabell 4.2 anger att 87,9 procent, d.v.s. cirka 9 av 10, av de som hade ett högstatusyrke 1990 också hade det 2001.
- 17 Vi har även beräknat yrkesposition enbart för personer som var sysselsatta både 1990 och 2001. I dessa beräkningar utelämnas därmed de personer som inte kunde yrkeskodas eller de som inte var sysselsatta vid respektive tillfälle. Yrkesposition utifrån dessa beräkningar ger kvalitativt liknande resultat. Förändringen i yrkesposition påverkas inte (kvalitativt sett) av om icke sysselsatta tilldelas en etta eller nolla, eller om ej kodade tilldelas en tvåa eller etta. Anledningen till att vi i huvudanalysen tilldelat kategorin ej kodat en tvåa är att de faktiska yrkespositionerna troligen är fördelade enligt populationen i övrigt. Därmed utgör en tvåa ett bra genomsnitt.
- 18 Vi använder det datamaterial som användes i Ekberg och Rooth (2004).

- 19 Läsaren bör vara uppmärksam på att vi inte hävdar att vi estimerar några kausala effekter. I stället skall estimaten säsom en korrelation mellan de olika variablerna och respektive utfallsvariabel.
- 20 Regressionerna inkluderar även kategorierna utbildning inom skog och lantbruk, service och okänd inriktning. Dessa har ej inkluderats i de återgivna resultaten eftersom väldigt få personer tillhör dessa kategorier och de därför är av mindre intresse.
- 21 För den statistiskt intresserade kan det nämnas att vi estimerat s.k. Probitregressioner och därefter beräknat marginaleffekter. Att återge marginaleffekten är pedagogiskt fördelaktigt eftersom den har en enkel ekonomisk tolkning (se texten).
- 22 Vi har även analyserat påverkan från utbildningens inriktning på sannolikheten att ha ett högstatusyrke uppdelat på olika ursprungskategorier, se appendix D tabell D1.
- 23 Vi har även analyserat påverkan från utbildningens inriktning på sannolikheten att ha ett högstatusyrke, uppdelat på olika ursprungskategorier, se appendix D tabell D2.
- 24 Detta estimat mäter såväl effekten av tid i landet som en eventuell kohorteffekt av att ha invandrat ett specifikt år. Personer som invandrade i nära anslutning till 1990-talets ekonomiska kris kan antas haft svårare att ta sig in på arbetsmarknaden jämfört med personer som invandrade några år tidigare (se Rooth och Åslund, 2003).
- 25 Vi har även analyserat påverkan från utbildningens inriktning på sannolikheten att ha ett högstatusyrke, uppdelat på olika ursprungskategorier, se appendix D tabell D3.

Referenser

- Arbetsmarknadsstyrelsen (2001) *Var finns jobben 2001 och 2002?*, AMS Utredningsenhet, Ura 2001:6, Stockholm.
- Bauer, T. och Zimmermann, K. (1999) »Occupational Mobility of Ethnic Migrants«, *IZA Working Paper nr 58*. IZA, Bonn.
- Chiswick, B. (1978) »A Longitudinal Analysis of the Occupational Mobility of Immigrants« i *Industrial Relations Research Association Series Proceedings of the 13th Annual Winter Meeting*, ed. B. Dennis, Madison: 20–42.
- Chiswick, B., Liang Lee, Y. och Miller, P. (2003) »Patterns of Immigrant Occupational Attainment in a Longitudinal Survey«, *International Migration* 41 (4): 47–69.
- De los Reyes, P. och Wingborg, M. (2002) *Vardagsdiskriminering och rasism i Sverige*, Integrationsverkets rapportserie 13.
- Edin, P.-A. och Åslund, O. (2001) »Invandrarna på 1990-talets arbetsmarknad«, i *Ofärd i välfärden*, Kommittén Valfärdsbokslut. Stockholm.
- Ekberg, J. (1994) »Economic Progress among Immigrants in Sweden«, *Scandinavian Journal of Social Welfare* 3: 148-157.
- Ekberg, J. (1996) »Labour Market Career among Young Finnish Immigrants in Sweden«, *International Migration Quarterly Review* 34: 371-384.
- Ekberg, J. och Rooth, D. (2004) *Yrke och utbildning på 2000-talets arbetsmarknad. Skillnader mellan inrikes och utrikes födda*, Expertbilaga till Rapport Integration 2003, Integrationsverket.
- Ekberg, J. och Rooth, D. (2005) »Invandring till Sverige ger lägre yrkesstatus«, *Ekonomisk Debatt*, 3:2005.
- Helgesson, L. (2000) *Högutbildad men diskvalificerad – några invandrades röster om den svenska arbetsmarknaden och vägen dit*. Kulturgeografiska institutionen, Umeå universitet.
- Lange, A. (2000) *Diskriminering, integration och etniska relationer*, Integrationsverket.
- Lundh, C., Bennich-Björkman, L., Ohlsson, R., Pedersen, P. & Rooth, D. (2002) *Arbete? Var god dröj! – Invandrare i välfärdssamhället, Valfärdspolitiska rådets rapport 2002*, SNS, Stockholm.
- Nekby, L. (2004) *Inte bara invandring – Utvandring av de utrikes födda från Sverige*, Expertbilaga till Rapport Integration 2003, Integrationsverket.
- Rapport Integration 2003* (2004), Integrationsverket
- Rooth, D. (1999) *Refugee Immigrants in Sweden: Educational Investments and Labour Market Integration*, Avhandling, Nationalekonomiska institutionen, Lunds universitet.
- Rooth, D. (2001) »Etnisk diskriminering och »Sverige-specifik« kunskap – vad kan vi lära från studier av adopterade och andra generationens invandrare?«, *Ekonomisk Debatt*, 8:2001.
- Rooth, D. och Ekberg, J. (2003) »Unemployment and Earnings for Second Generation Immigrants in Sweden. Ethnic Background and Parent Composition«, *Journal of Population Economics* 16: 787-814.
- Rooth, D. och Åslund, O. (2003) »Do When and Where Matter? Initial Labor Market Conditions and Immigrant Earnings«, *IFAU Working Paper 2003:7*, IFAU, Uppsala.
- Wingborg, M. (1998) *Somaliska och irakiska kvinnor på svensk arbetsmarknad*, Arbetsmarknadsdepartementet.

Appendix A:

Kategorisering av födelseland till region: Spanien, Italien, Portugal brukar i studier av utrikes födda och arbetsmarknad kategoriseras till Västeuropa istället för Sydeuropa. Men eftersom merparten av de invandrade från dessa länder i denna studie invandrade till Sverige då länderna befann sig på en lägre ekonomisk nivå relativt övriga Västeuropa har vi valt att kategorisera dem i kategorin Sydeuropa istället för Västeuropa. Under de senaste femton åren, vilket är den period då dessa länder växt ekonomiskt och numera tillhör det ekonomiska Västeuropa, är det väldigt få som invandrat till Sverige från dessa länder. Invandringen från Sydeuropa de senaste femton åren är till största delen en invandring från forna Jugoslavien. Jugoslavien kategoriseras i exempelvis SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) till Sydeuropa.

Norden: Danmark, Finland, Island, Norge

Västeuropa: Nordirland, Belgien, Frankrike, Irland, Liechtenstein, Luxemburg, Holland, Schweiz, Tyskland, Österrike

Östeuropa: Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Tjeckien, Slovakien, Tjeckoslovakien, Ungern, Östtyskland

Sydeuropa: Albanien, Bosnien-Hercegovina, Cypern, Grekland, Italien, Jugoslavien, Kroatien, Makedonien, Malta, Portugal, Slovenien, Spanien

Mellanöstern: Irak, Iran, Jordanien, Kuwait, Libanon, Syrien, Turkiet, Yemen, Palestina

Asien: Afghanistan, Bangladesh, Armenien, Azerbajdzjan, Filippinerna, Georgien, Indien, Indonesien, Japan, Kambodja, Kina, Kazakstan, Sydkorea, Laos, Malaysia, Nepal, Pakistan, Ryssland, Singapore, Sri Lanka, Taiwan, Thailand, Ukraina, Vietnam, Vitryssland, Hongkong, Sovjetunionen

Latinamerika: Argentina, Brasilien, Bolivia, Barbados, Chile, Costa Rica, Colombia, Dominikanska Republiken, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Trinidad Tobago, Uruguay, Venezuela, Guyana, Haiti, Honduras, Jamaica, Kuba, Mexiko

Afrika: Etiopien, Algeriet, Angola, Burkina Faso, Egypten, Elfenbenskusten, Eritrea, Gambia, Ghana, Guinea, Rwanda, Senegal, Sierra Leone, Somalia, Nigeria, Surinam, Sydafrika, Tanzania, Togo, Tunisien, Uganda, Kamerun, Kap Verde, Kenya, Kongo, Liberia, Libyen, Madagaskar, Marocko, Mauritius, Moçambique, Zimbabwe, Zambia,

Exkluderade från studien är utrikes födda i USA, Kanada och Oceanien. De skulle möjligen kunna ha

bildat en egen kategori (dock relativt få individer) eller ingått i gruppen Västeuropa.

Teknisk beskrivning av yrkesklassificering

Yrken är kategoriserade utifrån SSYK (Standard för svensk yrkesklassificering) vilken i första hand är framtagen för att klassificera personer efter det arbete som de utför. SSYK bygger på den internationella klassifikationen ISCO och har, på sin mest aggregerade nivå, en hierarkisk uppbyggnad med fyra kvalifikationsnivåer. Utöver dessa fyra kategorier finns ytterligare två kategorier av yrken, ledningsarbete och militärt arbete, vilka inte har blivit kategoriserade efter kvalifikationsnivå. De fyra kvalifikationsnivåerna har avgränsats/definierats i ISCO och SSYK i termer av den internationella utbildningsstandarden ISCED. Enligt kodningen i SSYK kräver yrkeskategori 4 en längre högskoleutbildning (3 år eller mer) och en akademisk examen, yrkeskategori 3 gymnasieskola med påbyggnad eller en kortare högskoleutbildning (högst ca tre år), yrkeskategori 2 kräver gymnasiekompetens medan yrkeskategori 1 inte har några krav vad gäller utbildning utöver grundskola. Inom varje yrkesklassificering existerar en mängd olika yrken (exempel på yrken som ingår i respektive grupp redovisas i appendix B tabell B samt se SCB:s hemsida www.scb.se för en vidare beskrivning av SSYK). För att förenkla analysen av data har en ännu något mer aggregerad yrkesklassificering använts. Yrkena är slutligen klassificerade enligt följande: till högstatusyrken räknas yrken som vanligtvis kräver eftergymnasial utbildning (dvs. yrkeskategori 3 och 4 ovan, samt ledningsarbete), till mellanstatusyrken räknas yrken som vanligtvis kräver gymnasial utbildning (yrkeskategori 2 ovan) samt till lågstatusyrken räknas yrken som vanligtvis endast kräver grundskola (yrkeskategori 1 ovan). Personer som har arbete/yrke som militär i Sverige har exkluderats från analysen (de utgjorde mindre än en promille av den manliga utrikes födda populationen).

Data över utbildning och yrke för de båda tidpunkterna är insamlade och definierade på olika sätt och måste därför omdefinieras för att bli jämförbara. 2001 års yrkesdata är kategoriserat enligt SSYK men det är inte fallet för 1990 års yrkesdata. Därför har 1990 års yrkesdata kodats om enligt en omkodningsnyckel vi erhållit från SCB. Omkodningen innebär, för det data som används i analysen i avsnitt 4, att tretton procent av de utrikes födda männen och elva procent av de utrikes födda kvinnorna ej har kunnat kodas enligt SSYK. Nästan uteslutande, i mer än nittiofem procent av fallen, beror detta på att uppgift om typ av yrke

saknades i 1990 års yrkesuppgift och därmed inte är möjlig att koda.

Yrkesuppgifterna för 1990 års data existerar för de personer som hade inkomstbringande arbete minst en timme per vecka i genomsnitt under oktober 1990. Därmed är andelen av befolkningen med yrkesuppgift och andelen av befolkningen som är sysselsatta minst en timme en vecka i oktober densamma. Så är inte fallet för 2001 års uppgifter om yrken och sysselsättning. Uppgift om individens yrke och sysselsättningsstatus har hämtats från Yrkesregistret respektive Årssystemregistret. Yrkesregistret samlar löpande in information om personernas yrken vilka inte nödvändigtvis behöver vara insamlade under 2001.¹ Årssystemregistret anger däremot om personen varit sysselsatt minst en timme under den tredje veckan i november 2001. Detta mått stämmer väl med yrkes- och sysselsättningsmålet för

1990. För att erhålla liknande utfallsmått för de båda åren har ett nytt yrkesmått för 2001 konstruerats vilken anger yrkeskategori för de personer som var sysselsatta minst en timme den tredje veckan i november.² Denna omkategorisering innebär att vi saknar uppgift om yrke för tretton procent av de utrikes födda männen och för sex procent av de utrikes födda kvinnorna som var sysselsatta minst en timme under tredje veckan i november 2001.

Noter

- 1 Våra data visar att yrkesuppgiften är insamlad under perioden 1997-2002. För merparten härstammar dock yrkesuppgiften från 2001.
- 2 Vi bortser därmed från de personer som det finns uppgift om yrke för men som inte är sysselsatta enligt ovan nämnda kriterie. Dessa personer kategoriseras som ej sysselsatta.

Appendix B:

TABELL A

Förteckning över olika utbildningar och dess kategorisering

Nivå	Antal år	Typ av utbildning	Kategori
Forskarutbildning		Doktorsutbildning	Akademisk
		Licentiatutbildning	Akademisk
		Övrig/ospec. forskarutbildning	Akademisk
Eftergymnasial utb två år eller längre	≥5	Yrkesutbildning vid univ/högsk.	Akademisk
		Generell utb vid univ/högsk.	Akademisk
		Yrkesutbildning ej univ/högsk.	Eftergymn utb
		Övrig/ospec eftergymnasial utb	Eftergymn utb
	4	Yrkesutbildning vid univ/högsk.	Akademisk
		Generell utb vid univ/högsk.	Akademisk
		Yrkesutbildning ej univ/högsk.	Eftergymn utb
		Övrig/ospec eftergymnasial utb	Eftergymn utb
	3	Yrkesutbildning vid univ/högsk.	Akademisk
		Generell utb vid univ/högsk.	Akademisk
		Minst 120 högskolepoäng – ej examen	Akademisk
		Yrkesutbildning ej univ/högsk.	Eftergymn utb
		Övrig/ospec eftergymnasial utb	Eftergymn utb
	2	Yrkesutbildning vid univ/högsk.	Akademisk
		Generell utb vid univ/högsk.	Akademisk
		Minst 80 högskolepoäng – ej examen	Akademisk
		Yrkesutbildning ej univ/högsk.	Eftergymn utb
		Övrig/ospec eftergymnasial utb	Eftergymn utb
Eftergymnasial utb kortare än två år	<2	Yrkesutbildning vid univ/högsk.	Eftergymn utb
		Minst 20 högskolepoäng – ej examen	Eftergymn utb
		Gymnasial påbyggnadsutbildning	Eftergymn utb
		Yrkesutbildning ej univ/högsk.	Eftergymn utb
		Övrig/ospec eftergymnasial utb	Eftergymn utb
Gymnasial utbildning	3	Yrkesinriktad utbildning	Gymn 3 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning	Gymn 3 år
		Yrkesinriktad utbildning – ej slutbetyg	Gymn 3 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning – ej slutbetyg	Gymn 3 år
		Övrig/ospec gymnasial utb	Gymn 3 år
	2	Yrkesinriktad utbildning	Gymn 2 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning	Gymn 2 år
		Yrkesinriktad utbildning – ej slutbetyg	Gymn 2 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning – ej slutbetyg	Gymn 2 år
		Övrig/ospec gymnasial utb	Gymn 2 år
	1	Yrkesinriktad utbildning	Gymn 2 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning	Gymn 2 år
		Yrkesinriktad utbildning – ej slutbetyg	Gymn 2 år
		Teoretisk/studieförberedande utbildning – ej slutbetyg	Gymn 2 år
		Övrig/ospec gymnasial utb	Gymn 2 år
Förgymnasial utbildning	9	Grundskoleutbildning (7-9 år)	Grundskola
		Realskoleutbildning	Grundskola
		Övrig/ospec förgymnasial utbildning	Grundskola
	<9	Folkskoleutbildning	Grundskola
		Grundskoleutbildning (1-6 år)	Grundskola
		Övrig/ospec förgymnasial utbildning	Grundskola

TABELL B

Förteckning över olika yrken och dess kategorisering

Kategori	Yrken inom den kategorin		
Hög:	Högre ämbetsmän/politiker Drift- och verksamhetschefer Fysiker, kemister mfl Civilingenjörer, arkitekter mfl Barnmorskor, sjuksköterskor med särskild kompetens Universitets och högskolelärare Speciallärare Arkivarier, bibliotekarier mfl Administratörer off. Förvaltning Ingenjörer och tekniker Piloter, fartygsbefäl mfl Sjuksköterskor Andra lärare och instruktörer Redovisningsekonomer, administrativa assistenter Poliser	Chefstjänstemän i intresseorganisationer Chefer för särskilda funktioner Matematiker, statistiker Spec. inom biologi, jord- och skogsbruk Företagsekonomer, marknads-förare, personaltjänstemän Gymnasielärare mfl Pedagoger med specialistkompetens Samhälls, språkvetare Administratörer i intresseorganisationer Datatekniker och dataoperatörer Säkerhets och kvalitetsinspektörer Biomedicinska analytiker Säljare, inköpare, mäklare mm Tull, taxerings- och socialförsäkringsstjänstemän Behandlingsassistenter, fritidsledare Redovisningsassistent Brevbärare Kundinformatörer Storhushålls- och restaurangpersonal Säkerhetspersonal	Verkställande direktör, verkschef Chefer för mindre företag/enheter Dataspecialister Hälso- och sjukvårdsspecialist Journalister, konstnärer, skådespelare mfl Grundskollärare Jurister Präster Psykologer, socialsekreterare mfl Fotografer, ljud- bildtekniker Lantmästare, skogsmästare Förskolelärare, fritidspedagog Agenter, förmedlare Tecknare, underhållare professionella idrottsutövare Pastorer Lager- och transportassistenter Övrig kontorspersonal
Mellan:	Kontorssekreterare Biblioteksassistenter Kassapersonal Resevärdar Frisörer, personliga tjänster Försäljare, detaljhandel Växtodlare jordbruk/trädgård Skogsbrukare Gruv- och bergarbetare Målare, lackerare, skorstensfejare Maskin- och motorreparatör Drejare, glashyttarbetare Slaktare, bagare, konditorer Garvare, skomakare Malmförädlingsoperatörer Processoperatörer trä/papper Industrirobotoperatörer Maskinoperatör gummi/plast Maskinoperatör textil/skinn/läder Övriga montörer och operatörer Maskinförare	Djuruppfödare och djurskötare Fiskare och jägare Byggnads- och anläggningsarbetare Gjutare, svetsare, plåtslagare Elmontörer, el/telereparatörer Konsthantverkare i trä, textil, läder Möbelsnickare, modellsnickare	Vård- och omsorgspersonal Fotomodeller Växtodlare och djuruppfödare Byggnadshantverkare Smeder, verktygsmakare Finmekaniker Grafiker mm Skräddare, tillskärare, tapetserare
Låg:	Torg- marknadsförsäljare Tidningsdistributörer, vaktmästare Medhjälpare jordbruk/skog/fiske Godshanterare/expressbud	Processoperatörer stål- och metallverk Processoperatörer kemisk basindustri Maskinoperatör metall/mineralbehandling Maskinoperatör trävaruindustri Maskinoperatör livsmedelsindustri Lokförare Däckspersonal Städare Renhållning/återvinningsarbetare Grovarbetare inom bygg och anläggning	Processoperatörer glas/keramik Driftmaskinister Maskinoperatör kemisk/teknisk Maskinoperatör grafisk ind/papper Montörer Fordonsförare Köks- och restaurangbiträden Övriga servicearbetare Fabriksarbetare/handpaketerare

Not: Högstatusyrken (Hög) är ledningsarbete, arbete som kräver teoretisk specialistkompetens samt arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper. Mellanstatusyrken (Mellan) är kontors/kundservicearbete, service, omsorg, försäljningsarbete, arbete inom jordbruk/skog/fiske, hantverksarbete inom byggverksamhet och tillverkning, Process- och maskinoperatörsarbete, transportarbete. Lågstatusyrken (Låg) är arbete utan krav på särskild yrkesutbildning.

Appendix C:

TABELL C.1

Män. Akademiker. Födda i Europa. Procent

Yrke 1990:	Högstatus	Mellanstatus	Yrke 2001 Lågstatus	Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	N (%)
Född i						
Västeuropa:						
Högstatus	76,2	3,0	0,4	9,8	10,6	235 (69,6)
Mellanstatus	42,2	28,9	-	8,9	20,0	45 (12,5)
Lågstatus	66,7	-	-	-	33,3	3 (0,8)
Ej kodat yrke	81,8	3,0	-	12,1	3,0	33 (9,2)
Ej sysselsatt	53,5	9,3	-	16,3	20,9	43 (12,0)
N (%)	250 (69,6)	25 (7,0)	1 (0,3)	38 (10,6)	45 (12,5)	359 (100)
Östeuropa:						
Högstatus	74,2	4,1	0,6	6,2	15,0	341 (48,7)
Mellanstatus	19,5	35,8	1,9	13,8	28,9	159 (22,7)
Lågstatus	21,1	21,1	21,1	5,3	31,6	19 (2,7)
Ej kodat yrke	46,3	19,4	-	6,0	28,4	67 (9,6)
Ej sysselsatt	41,2	10,5	2,6	8,8	36,8	114 (16,3)
N (%)	366 (52,3)	100 (14,3)	12 (8,3)	58 (8,3)	164 (23,4)	700 (100)
Sydeuropa:						
Högstatus	66,2	-	-	9,1	24,7	77 (39,3)
Mellanstatus	18,9	32,1	3,8	9,4	35,8	53 (27,0)
Lågstatus	-	14,3	14,3	7,1	64,3	14 (7,1)
Ej kodat yrke	50,0	21,4	-	7,1	21,4	14 (7,1)
Ej sysselsatt	28,9	7,9	-	7,9	55,3	38 (19,4)
N (%)	79 (40,3)	25 (12,8)	4 (2,0)	17 (8,7)	71 (36,2)	196 (100)

Not: Andelarna i respektive kategori skall avläsas horisontellt.

TABELL C.2

Män. Akademiker. Födda utanför Europa. Procent.

Yrke 1990: Född i	Yrke 2001			Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	N (%)
	Högstatus	Mellanstatus	Lågstatus			
Mellanöstern						
Högstatus	56,9	6,7	0,2	12,3	23,9	415 (23,2)
Mellanstatus	20,8	26,8	2,0	15,9	34,4	395 (22,1)
Lågstatus	20,8	12,5	2,8	22,2	41,7	72 (4,0)
Ej kodat yrke	37,3	10,0	3,6	14,5	34,5	220 (12,3)
Ej sysselsatt	26,5	11,4	1,7	18,2	42,1	686 (38,4)
N (%)	597 (33,4)	243 (13,6)	31 (1,7)	287 (16,1)	630 (35,2)	1 788 (100)
Asien:						
Högstatus	72,5	3,8	0,8	5,3	17,6	131 (30,5)
Mellanstatus	14,6	39,0	7,3	8,5	30,5	82 (19,1)
Lågstatus	10,0	30,0	5,0	10,0	45,0	20 (12,6)
Ej kodat yrke	61,1	9,3	1,9	1,9	24,1	54 (12,6)
Ej sysselsatt	52,1	2,1	2,8	8,5	34,5	142 (33,1)
N (%)	216 (50,3)	51 (11,9)	13 (3,0)	30 (7,0)	119 (27,7)	429 (100)
Latinamerika:						
Högstatus	63,6	6,4	2,7	8,2	19,4	110 (31,0)
Mellanstatus	23,9	35,8	5,5	11,0	23,9	109 (30,7)
Lågstatus	23,5	29,4	14,7	2,9	29,4	34 (9,6)
Ej kodat yrke	37,1	20,0	5,7	5,7	31,4	35 (9,9)
Ej sysselsatt	28,4	9,0	7,5	16,4	38,8	67 (18,9)
N (%)	136 (38,3)	69 (19,4)	21 (5,9)	35 (9,9)	94 (26,5)	355 (100)
Afrika:						
Högstatus	57,8	8,4	1,2	7,2	25,3	83 (25,5)
Mellanstatus	16,5	36,3	7,7	12,1	27,5	91 (27,9)
Lågstatus	16,7	10,0	16,7	10,0	46,7	30 (9,2)
Ej kodat yrke	35,0	25,0	2,5	7,5	30,0	40 (12,3)
Ej sysselsatt	31,7	11,0	4,9	6,1	46,3	82 (25,2)
N (%)	108 (33,1)	62 (19,0)	18 (5,5)	28 (8,6)	110 (33,7)	326 (100)

Not: Andelarna i respektive kategori skall avläsas horisontellt.

TABELL C.3

Män födda utanför Europa. Akademiker. 6-10 år i Sverige 1990. Procent

Yrke 1990:	Yrke 2001			Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	N (%)
	Högstatus	Mellanstatus	Lågstatus			
Högstatus	64,4	6,5	1,1	10,6	17,4	794 (50,7)
Mellanstatus	21,6	35,1	5,7	9,9	27,6	333 (21,3)
Lågstatus	13,2	14,7	14,7	11,8	45,6	68 (4,3)
Ej kodat yrke	56,5	6,8	-	15,0	21,8	147 (9,4)
Ej sysselsatt	34,2	5,8	3,1	13,3	43,6	225 (14,4)
N (%)	752 (48,0)	202 (12,9)	45 (2,9)	177 (11,3)	391 (25,0)	1 567 (100)

TABELL C.4

Män födda utanför Europa. Akademiker. 11-15 år i Sverige 1990. Procent

Yrke 1990:	Högstatus	Mellanstatus	Yrke 2001 Lågstatus	Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	N (%)
Högstatus	66,7	5,1	0,2	11,3	16,7	963 (65,0)
Mellanstatus	25,1	28,1	3,0	14,7	29,0	231 (15,6)
Lågstatus	15,4	20,5	23,1	15,4	25,6	39 (2,6)
Ej kodat yrke	47,0	4,0	1,0	12,0	36,0	100 (6,7)
Ej sysselsatt	34,9	9,4	1,3	15,4	38,9	149 (10,1)
N (%)	805 (54,3)	140 (9,4)	21 (1,4)	184 (12,4)	332 (22,4)	1 482 (100)

TABELL C.5

Kvinnor. Akademiker. Födda i Europa. Procent

Yrke 1990:	Högstatus	Mellanstatus	Yrke 2001 Lågstatus	Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	N (%)
Född i						
Västeuropa:						
Högstatus	78,0	2,8	-	8,5	10,7	177 (53,3)
Mellanstatus	45,9	36,1	1,6	6,6	9,8	61 (18,4)
Lågstatus	-	-	-	-	-	- (-)
Ej kodat yrke	65,2	4,3	-	13,0	17,4	23 (6,9)
Ej sysselsatt	59,2	2,8	-	4,2	33,8	71 (21,4)
N (%)	223 (67,2)	30 (9,0)	1 (0,3)	25 (7,5)	53 (16,0)	332 (100)
Östeuropa:						
Högstatus	71,4	7,8	0,7	4,6	15,6	461 (36,0)
Mellanstatus	33,4	40,8	1,6	4,1	20,1	314 (24,6)
Lågstatus	20,4	33,3	7,4	3,7	35,2	54 (4,2)
Ej kodat yrke	54,6	17,6	2,8	3,7	21,3	108 (8,4)
Ej sysselsatt	42,4	17,0	2,3	8,5	29,8	342 (26,7)
N (%)	649 (50,7)	259 (20,3)	23 (1,8)	69 (5,4)	279 (21,8)	1 279 (100)
Sydeuropa:						
Högstatus	60,3	8,8	1,5	4,4	25,0	68 (34,5)
Mellanstatus	30,6	33,3	2,8	5,6	27,8	36 (18,3)
Lågstatus	6,3	25,0	31,3	6,3	31,3	16 (8,1)
Ej kodat yrke	44,0	16,0	-	8,0	32,0	25 (12,7)
Ej sysselsatt	30,8	11,5	1,9	9,6	46,2	52 (26,4)
N (%)	80 (40,6)	32 (16,2)	8 (4,1)	13 (6,6)	64 (32,5)	197 (100)

Not: Andelarna i respektive kategori skall avläsas horisontellt.

TABELL C.6

Kvinnor. Akademiker. Födda utanför Europa. Procent

Yrke 1990:	Yrke 2001			Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	N (%)
	Högstatus	Mellanstatus	Lågstatus			
Född i Mellanöstern						
Högstatus	57,7	11,2	0,7	5,6	24,8	286 (26,9)
Mellanstatus	34,1	25,9	1,2	4,7	34,1	170 (16,0)
Lågstatus	-	39,1	8,7	8,7	43,5	23 (2,2)
Ej kodat yrke	52,1	17,6	1,7	3,4	25,2	119 (11,2)
Ej sysselsatt	32,8	17,6	2,6	7,3	39,8	467 (43,8)
N (%)	438 (41,1)	188 (17,7)	20 (1,9)	64 (6,0)	355 (33,3)	1 065 (100)
Asien:						
Högstatus	59,7	13,6	-	5,8	20,8	154 (24,3)
Mellanstatus	23,4	42,8	4,1	4,8	24,8	145 (22,8)
Lågstatus	5,6	37,0	22,2	3,7	31,5	54 (8,5)
Ej kodat yrke	22,2	22,2	13,0	3,7	38,9	54 (8,5)
Ej sysselsatt	32,0	20,6	3,1	5,7	38,6	228 (35,9)
N (%)	214 (33,7)	162 (25,5)	32 (5,0)	33 (5,2)	194 (30,6)	635 (100)
Latinamerika:						
Högstatus	70,2	8,5	0,7	7,1	13,5	141 (30,9)
Mellanstatus	23,3	48,5	4,9	5,8	17,5	103 (22,6)
Lågstatus	12,5	50,0	9,4	6,3	21,9	32 (7,0)
Ej kodat yrke	56,8	29,7	2,7	-	10,8	37 (8,1)
Ej sysselsatt	29,4	22,4	8,4	5,6	34,3	143 (31,4)
N (%)	190 (41,7)	121 (26,5)	22 (4,8)	26 (5,7)	97 (21,3)	456 (100)
Afrika:						
Högstatus	60,7	7,1	7,1	10,7	14,3	28 (21,7)
Mellanstatus	34,4	43,8	-	-	21,9	32 (24,8)
Lågstatus	7,1	35,7	14,3	14,3	28,6	14 (10,9)
Ej kodat yrke	40,0	13,3	6,7	6,7	33,3	15 (11,6)
Ej sysselsatt	27,5	27,5	2,5	7,5	35,0	40 (31,0)
N (%)	46 (35,7)	34 (26,4)	6 (4,7)	9 (7,0)	34 (26,4)	129 (100)

Not: Andelarna i respektive kategori skall avläsas horisontellt.

TABELL C.7

Kvinnor födda utanför Europa. Akademiker. 6-10 år i Sverige 1990. Procent

Yrke 1990:	Yrke 2001			Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	N (%)
	Högstatus	Mellanstatus	Lågstatus			
Högstatus	74,5	5,4	0,8	3,4	15,9	502 (50,4)
Mellanstatus	27,6	40,5	1,9	7,1	22,9	210 (21,1)
Lågstatus	21,6	24,3	13,5	2,7	37,8	37 (3,7)
Ej kodat yrke	54,2	12,5	1,4	5,6	26,4	72 (7,2)
Ej sysselsatt	39,2	15,9	1,7	9,1	34,1	176 (17,7)
N (%)	548 (55,0)	158 (15,8)	17 (1,7)	53 (5,3)	221 (22,2)	997 (100)

TABELL C.8

Kvinnor födda utanför Europa. Akademiker. 11-15 år i Sverige 1990. Procent

Yrke 1990:	Högstatus	Mellanstatus	Yrke 2001 Lågstatus	Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	N (%)
Högstatus	77,7	3,2	0,3	5,4	13,4	633 (66,4)
Mellanstatus	35,3	35,3	0,7	4,4	24,3	136 (14,3)
Lågstatus	5,6	27,8	33,3	-	33,3	18 (1,9)
Ej kodat yrke	68,9	8,2	-	4,9	18,0	61 (6,4)
Ej sysselsatt	37,1	12,4	-	9,5	41,0	105 (11,0)
N (%)	622 (65,3)	91 (9,5)	9 (0,9)	53 (5,6)	178 (18,7)	953 (100)

Appendix D:

TABELL D.1

Sannolikheten att ha erhållit ett högstatusyrke 1990 uppdelat på olika utbildningsinriktningar. Akademiker.

	Totalt	Norden och Västeuropa	Syd- och Östeuropa	Utomeuropa
Män:				
Pedagogisk	-0.218** (0.026)	-0.187** (0.064)	-0.369** (0.068)	-0.174** (0.035)
Humaniora	-0.200** (0.027)	-0.215** (0.057)	-0.199** (0.064)	-0.207** (0.039)
Samhällsvetenskap	-0.229** (0.023)	-0.166** (0.048)	-0.445** (0.065)	-0.205** (0.032)
Naturvetenskap	-0.150** (0.029)	-0.129* (0.058)	-0.130 (0.083)	-0.150** (0.035)
Teknik	-0.131** (0.021)	-0.133** (0.046)	-0.159** (0.050)	-0.133** (0.027)
N	4 207	843	815	2 549
Kvinnor:				
Pedagogisk	-0.035 (0.018)	-0.125** (0.034)	0.003 (0.038)	0.020 (0.027)
Humaniora	-0.073** (0.024)	-0.248** (0.046)	0.024 (0.050)	-0.031 (0.036)
Samhällsvetenskap	-0.122** (0.021)	-0.210** (0.043)	-0.103** (0.040)	-0.067* (0.033)
Naturvetenskap	0.026 (0.031)	-0.071 (0.075)	0.137* (0.070)	-0.031 (0.043)
Teknik	0.070** (0.026)	0.036 (0.090)	0.118** (0.045)	0.065 (0.041)
N	4 656	1 253	1 343	2 060

Not: Baskategorin är en person som har en akademisk utbildning inom hälsa och sjukvård. *** och ** anger att estimatet är signifikant skilt ifrån noll på en- respektive femprocentnivån

TABELL D.2

Sannolikheten att ha erhållit ett högstatusyrke 2001 uppdelat på olika utbildningsinriktningar. Akademiker.

	Totalt	Norden och Västeuropa	Syd- och Östeuropa	Utomeuropa
Män:				
Pedagogisk	-0.280** (0.027)	-0.222** (0.060)	-0.397** (0.068)	-0.264** (0.037)
Humaniora	-0.263** (0.029)	-0.126* (0.055)	-0.343** (0.065)	-0.262** (0.043)
Samhällsvetenskap	-0.235** (0.024)	-0.117** (0.047)	-0.376** (0.065)	-0.241** (0.035)
Naturvetenskap	-0.091** (0.028)	-0.010 (0.055)	0.061 (0.080)	-0.118** (0.038)
Teknik	-0.153** (0.021)	-0.068 (0.045)	-0.163** (0.050)	-0.168** (0.029)
N	4 171	832	821	2 518
Kvinnor:				
Pedagogisk	-0.107** (0.018)	-0.086** (0.031)	-0.021 (0.038)	-0.156** (0.028)
Humaniora	-0.164** (0.025)	-0.223** (0.044)	-0.178** (0.051)	-0.153** (0.038)
Samhällsvetenskap	-0.121** (0.021)	-0.113** (0.040)	-0.099* (0.041)	-0.161** (0.035)
Naturvetenskap	0.071* (0.032)	0.011 (0.066)	0.092 (0.066)	0.075 (0.045)
Teknik	0.008 (0.027)	0.080 (0.086)	-0.038 (0.045)	0.040 (0.043)
N	4 787	1 240	1 394	2 153

Not: Baskategorin är en person som var 23-25 år vid invandringstillfället, som invandrat från ett nordiskt land, som 2001 varit bosatt i Sverige i sexton år, var bosatt i Stockholms län 2001, har en akademisk utbildning inom hälsa och sjukvård. "***" och "**" anger att estimatet är signifikant skilt ifrån noll på en- respektive femprocentsnivån.

TABELL D.3

Sannolikheten att ha erhållit ett högstatusyrke 2001 av de som inte hade ett högstatusyrke 1990 uppdelat på olika utbildningsinriktningar. Akademiker.

	Totalt	Norden och Västeuropa	Syd- och Östeuropa	Utomeuropa
Män:				
Pedagogisk	-0.215** (0.035)	0.234 (0.204)	-0.257** (0.103)	-0.226** (0.047)
Humaniora	-0.168** (0.038)	0.279 (0.188)	-0.275** (0.109)	-0.174** (0.052)
Samhällsvetenskap	-0.139** (0.032)	0.177 (0.174)	-0.213* (0.100)	-0.161** (0.043)
Naturvetenskap	0.010 (0.036)	0.310 (0.194)	0.372** (0.144)	-0.053 (0.049)
Teknik	-0.101** (0.028)	0.211 (0.175)	-0.065 (0.090)	-0.116** (0.038)
N	2 084	187	355	1 542
Kvinnor:				
Pedagogisk	-0.087** (0.023)	-0.010 (0.071)	0.020 (0.051)	-0.163** (0.034)
Humaniora	-0.135** (0.031)	-0.176* (0.085)	-0.160* (0.069)	-0.145** (0.045)
Samhällsvetenskap	-0.095** (0.026)	-0.114 (0.083)	-0.052 (0.052)	-0.151** (0.041)
Naturvetenskap	0.066 (0.040)	-0.177 (0.153)	0.018 (0.102)	0.104 (0.055)
Teknik	-0.007 (0.036)	0.137 (0.232)	-0.044 (0.068)	-0.010 (0.053)
N	2 512	386	762	1 364

Not: Baskategorin är en person som var 23-25 år vid invandringstillfället, som invandrat från ett nordiskt land, som 2001 varit bosatt i Sverige i sexton år, var bosatt i Stockholms län 2001, har en akademisk utbildning inom hälsa och sjukvård. ”**” och ”*” anger att estimatet är signifikant skilt ifrån noll på en- respektive femprocentsnivån.

Appendix E:

Yrkesrörlighet för män/kvinnor med gymnasieutbildning respektive grundskoleutbildning.

TABELL E.1

Män. Gymnasieutbildning. Procent.

Yrke 1990:	Högstatus	Mellanstatus	Yrke 2001	Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	N (%)
Infödd:			Lågstatus			
Högstatus	66,8	17,0	1,0	9,1	6,1	29 118 (16,6)
Mellanstatus	16,7	62,1	3,3	9,2	8,7	119 235(68,1)
Lågstatus	18,4	35,4	25,7	6,7	13,8	4 023 (2,3)
Ej kodat yrke	43,2	29,7	3,3	10,2	13,5	8 474 (4,8)
Ej sysselsatt	36,0	23,3	2,5	11,8	26,4	14 296 (8,2)
N (%)	48 939 (27,9)	86 287 (49,3)	5 909 (3,4)	16 396 (9,4)	17 615 (10,1)	175 146 (100)
Född i Norden:						
Högstatus	60,6	14,7	1,5	11,6	11,6	259 (11,4)
Mellanstatus	11,6	51,2	3,6	9,4	24,2	1 455 (64,2)
Lågstatus	17,3	35,8	13,6	7,4	25,9	81 (3,6)
Ej kodat yrke	27,6	30,9	1,6	12,2	27,6	123 (5,4)
Ej sysselsatt	15,6	16,4	2,6	9,8	55,6	347 (15,3)
N (%)	428 (18,9)	907 (40,0)	78 (3,4)	222 (9,8)	630 (27,8)	2 265 (100,0)
Född i Europa:						
Högstatus	42,0	16,3	4,7	12,9	24,1	319 (8,9)
Mellanstatus	10,9	48,3	4,5	11,0	25,4	2 176 (60,8)
Lågstatus	12,1	22,3	16,7	17,0	31,8	264 (7,4)
Ej kodat yrke	22,2	27,1	5,3	9,7	35,7	207 (5,8)
Ej sysselsatt	12,6	26,4	3,3	11,8	46,0	611 (17,1)
N (%)	526 (14,7)	1 378 (38,5)	187 (5,2)	418 (11,7)	1 068 (29,9)	3 577 (100,0)
Född utanför Europa:						
Högstatus	33,8	17,4	2,7	14,8	31,3	553 (5,1)
Mellanstatus	10,2	39,1	5,9	12,6	32,2	4 634 (43,0)
Lågstatus	9,2	26,8	18,9	11,9	33,2	977 (9,1)
Ej kodat yrke	19,4	27,2	4,5	12,2	36,7	1 415 (13,1)
Ej sysselsatt	17,9	19,3	4,8	15,4	42,6	3 210 (29,8)
N (%)	1 600 (14,8)	3 175 (29,4)	692 (6,4)	1 445 (13,4)	3 877 (35,9)	10 789 (100,0)

Not: Andelarna i respektive kategori skall avläsas horisontellt.

TABELL E.2

Kvinnor. Gymnasieutbildning. Procent

Yrke 1990:	Högstatus	Mellanstatus	Yrke 2001 Lågstatus	Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	N (%)
Infödd:						
Högstatus	55,0	26,6	1,1	7,0	10,3	21 456 (12,0)
Mellanstatus	18,5	60,8	2,9	4,9	12,9	119 216 (66,8)
Lågstatus	8,1	38,4	29,4	4,5	19,7	8 791 (4,9)
Ej kodat yrke	32,5	38,9	3,9	5,7	18,9	10 434 (5,8)
Ej sysselsatt	28,8	31,9	4,1	7,0	28,2	18 613 (10,4)
N (%)	43 324 (24,3)	91 505 (51,3)	7 488 (4,2)	9 625 (5,4)	26 568 (14,9)	178 510 (100)
Född i Norden:						
Högstatus	51,8	20,3	2,5	8,7	16,7	276 (10,2)
Mellanstatus	18,4	51,3	3,8	6,6	19,9	1 511 (55,9)
Lågstatus	8,1	32,4	22,5	6,8	30,2	222 (8,2)
Ej kodat yrke	32,1	30,0	6,3	5,3	26,3	190 (7,0)
Ej sysselsatt	24,1	25,3	2,6	9,0	39,0	502 (18,6)
N (%)	621 (23,0)	1 087 (40,2)	139 (5,1)	194 (7,2)	660 (24,4)	2 701 (100,0)
Född i Europa:						
Högstatus	38,2	27,4	1,4	12,6	20,4	285 (7,5)
Mellanstatus	11,0	49,0	5,7	6,6	27,7	1 642 (43,0)
Lågstatus	5,6	30,2	23,0	5,7	35,6	540 (14,1)
Ej kodat yrke	16,3	30,6	9,0	9,0	35,0	343 (9,0)
Ej sysselsatt	11,6	29,4	8,0	7,7	43,3	1010 (26,4)
N (%)	493 (12,9)	1 448 (37,9)	333 (8,7)	284 (7,4)	1 262 (33,0)	3 820 (100,0)
Född utanför Europa:						
Högstatus	35,6	21,7	3,3	9,5	30,0	337 (4,9)
Mellanstatus	13,2	44,2	4,8	5,8	31,9	2 262 (32,8)
Lågstatus	8,1	31,3	22,3	4,3	34,0	750 (10,9)
Ej kodat yrke	20,6	31,8	5,1	7,0	35,4	824 (12,0)
Ej sysselsatt	16,6	25,1	6,3	8,2	43,8	2720 (39,5)
N (%)	1 102 (16,0)	2 253 (32,7)	501 (7,3)	477 (7,3)	2 560 (37,1)	6 893 (100,0)

Not: Andelarna i respektive kategori skall avläsas horisontellt.

TABELL E.3

Män. Grundskoleutbildning. Procent.

Yrke 1990:	Högstatus	Mellanstatus	Yrke 2001 Lågstatus	Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	N (%)
Född i Norden:						
Högstatus	29,5	27,3	2,3	11,4	29,5	44 (2,3)
Mellanstatus	3,8	51,2	5,0	9,0	31,0	1 199 (62,5)
Lågstatus	3,2	20,0	17,9	13,7	45,3	95 (5,0)
Ej kodat yrke	5,0	35,5	4,3	6,4	48,9	141 (7,4)
Ej sysselsatt	3,9	13,0	3,2	12,3	67,7	439 (22,9)
N (%)	85 (4,4)	752 (39,2)	98 (5,1)	189 (9,9)	794 (41,4)	1 918 (100)
Född i Europa:						
Högstatus	34,4	14,8	3,3	9,8	37,7	61 (3,3)
Mellanstatus	5,7	46,3	4,5	10,5	32,9	999 (53,9)
Lågstatus	2,4	18,7	20,2	10,3	48,4	252 (13,6)
Ej kodat yrke	10,9	34,3	9,5	7,3	38,0	137 (7,4)
Ej sysselsatt	3,2	17,0	6,2	14,8	58,9	406 (21,9)
N (%)	112 (6,0)	635 (34,2)	136 (7,3)	207 (11,2)	765 (41,2)	1 855 (100)
Född utanför Europa:						
Högstatus	16,4	23,4	2,3	18,7	39,2	171 (1,9)
Mellanstatus	3,1	37,1	9,4	14,1	36,3	3 600 (40,4)
Lågstatus	2,1	21,1	26,2	14,8	35,7	1 273 (14,3)
Ej kodat yrke	8,4	24,9	9,5	14,5	42,8	1 003 (11,2)
Ej sysselsatt	5,2	18,4	8,0	17,7	50,7	2 870 (32,2)
N (%)	398 (4,5)	2 423 (27,2)	1 001 (11,2)	1 382 (15,5)	3 713 (41,6)	8 917 (100)

Not: Andelarna i respektive kategori skall avläsas horisontellt.

TABELL E.4

Kvinnor. Grundskoleutbildning. Procent.

Yrke 1990:	Yrke 2001					N (%)
Född i Norden:	Högstatus	Mellanstatus	Lågstatus	Ej kodat yrke	Ej sysselsatt	
Högstatus	31,0	23,8	-	19,0	26,2	42 (2,4)
Mellanstatus	6,6	49,6	7,8	5,8	30,2	772 (44,3)
Lågstatus	3,6	23,9	29,7	5,5	37,4	364 (20,9)
Ej kodat yrke	7,2	35,9	7,2	2,0	47,7	153 (8,8)
Ej sysselsatt	5,6	18,2	8,2	4,8	63,2	413 (23,7)
N (%)	111 (6,4)	610 (35,0)	213 (12,2)	96 (5,5)	714 (40,9)	1 744 (100)
Född i Europa:						
Högstatus	39,4	27,3	-	9,1	24,2	33 (1,6)
Mellanstatus	4,1	40,6	9,5	6,5	39,2	660 (31,2)
Lågstatus	1,9	19,8	25,1	5,1	48,1	486 (22,9)
Ej kodat yrke	7,9	24,2	12,6	5,6	49,8	215 (10,2)
Ej sysselsatt	4,4	21,0	11,5	6,4	56,8	724 (34,2)
N (%)	98 (4,6)	577 (27,2)	295 (13,9)	129 (6,1)	1 019 (48,1)	2 118 (100)
Född utanför Europa:						
Högstatus	21,1	26,0	5,7	4,9	42,3	123 (1,3)
Mellanstatus	2,7	43,7	12,8	5,8	35,0	1 974 (21,4)
Lågstatus	1,6	23,9	29,9	4,8	39,8	1 677 (18,2)
Ej kodat yrke	6,6	32,6	14,0	7,7	39,1	865 (9,4)
Ej sysselsatt	2,9	19,8	12,2	6,7	58,4	4 586 (49,7)
N (%)	297 (3,2)	2 485 (26,9)	1 440 (15,6)	576 (6,2)	4 427 (48,0)	9 225 (100)

Not: Andelarna i respektive kategori skall avläsas horisontellt.

